

POR A HADAK-ÚTJÁN

Édesapám: néhai

Finta István versei

SZERKESZTETTE LEÁNYA:

Finta Káta

A borítólapon: Marosvásárhely – városháza

**A borítólapot tervezte és a kötetet
összeállította: Finta Kata**

FINTA ISTVÁN
VERSEI
POR A HADAK-ÚTJÁN

Az eredeti kötetet Édesapám adta ki:

Marosvásárhelyen, 1942-ben

Előszó

(Az író-költő eredeti kiadványának szó szerinti szövege.)

Testvéreim! – Kérésekre összegyűjtöttem és könyv alakban kiadom azoknak a verseknek egy részét, amelyek hazai lapokban és folyóiratokban megjelentek. Ezek között vannak azok is, amelyek irodalmi pályázatokon díjat nyertek, vagy dicsérő kitüntetésben részesültek. Nem jelöltem meg ezeket: ti úgyis ismeritek.

Mást pedig ítéletben nem akarok befolyásolni. Inkább azokat a verseket szedtem csokorba, amelyek még az ellenség figyelmét is felkeltették: huszonnégy évig nem adott beutazási engedélyt, hogy meglátogassam szülőföldemet. Nekem volt igazam; ma itthon vagyok. – A teljes sorozatot kértétek, a mai papírigényes világban nem lehet; majd a háború után erre is sor kerül. Fogadjátok olyan szívesen, mint eddig. – Valahányszor kezetekbe veszitek ezt a könyvecskét, lélekben ott leszek veletek.

Marosvásárhely, 1942. január hó 5-én.

Finta István költő

Megjegyzés:

Édesapám verseit az egyetlen, a világháborút „átélt” eredeti, elrongyolódott példányról 2002-ben rögzítettem a számítógémembe – ragaszkodva annak minden betűjéhez – majd házilag kinyomtatva adtam át felnőtt gyermekeimnek, az író unokáinak, testvéreim családjának, rokonoknak és kedves ismerőseimnek.

E kötetet apám halálának 25. évfordulójára emlékezve, néhány képpel kiegészítve, a versek keltének időrendje sorrendjében készítettem elő internetes kiadásra.

Balassagyarmat, 2002-2011.

Finta Kata, a költő lánya

FINTA ISTVÁN KÖLTŐ ÉLETÚTJA

1894. október 15-ikén született Páván (Erdélyben, Háromszék megyében), egy csodálatosan szép helyen, ahol a kis településnek egyik házsora már a fenyvesekbe szinte beépült, és körös-körül 2000 méter magas havasok keretezik.

Szülei kisbirtokosok voltak, öt gyermeket neveltek fel, három leányt és két fiút. Édesanyja a közigazgatásilag egyesített Páva-Zabola község a postahivatalát vezette. Szülei, két leánytestvére, a rokonság, a pávai, erdőszélen fekvő kis temetőben nyugszanak, egyetlen fiútestvére-bátyja fiatalon elhunyt. Ezért szől verseiben az ottani tájakról, a havasokról, a kies völgyekről, kristálytisza vizű patakokról, ahol legszebb, gondtalan gyermekéveit töltötte.

Elemi iskoláit helyben járta ki, majd Kézdivásárhelyre került a katolikus Minorita középiskola kollégiumába; utána a Székelykeresztúron a Magyar Királyi Állami Tanítóképzőben kapott tanítói képesítést, 1914-ben. Oklevelén alig száradt fel a tinta, amikor kitört az első világháború, amikor iskolatársaival együtt önként jelentkezett hadi szolgálatra. Így életét, terveit kettétörték a következő évek hadi eseményei. Eredetileg tanulmányait műszaki pályán kívánta folytatni, ehelyett fiatalon került a frontra. Előbb az orosz fronton teljesített katonai szolgálatot, kétszer megsebesült. Utána Dalmáciába, Szebenikóban a kikötői őrségben szolgált, az összeomlás után hajón Fiuméba, onnan szülőfalujába ment, ahol 1918-tól 1920-ig tanított az elemi iskolában. 1920-ban azonban menekülnie kellett, mivel a román hatóságok el akarták fogni.

Több verséből kitűnik, hogy végigjárta a háború poklát.

Gyermekeinek beszélt az oroszországi hadi eseményekről, az embertelen körülményekről, ahonnan ugyan szerencsésen élve, de betegen, a nagyorosz sztyeppéket végiggyalogolva tért vissza, és a szerencsétlen, rossz emlékű TRIANONI „BÉKE”-diktátumot követően érkezett a csonka hazába. Ez a „béke”-

szerződés megfosztotta az országot területének kétharmad részétől, őt pedig szülőföldjétől, testvéreitől választotta el.

A 20-as évek végén itthon a Serfenyő szigetén Dunaörség parancsnokának nevezték ki. Később részt vett az osztrák megszállás elleni „nyugat-magyarországi felkelésben”. A katonaságtól, tartalékos főhadnagyként szerelt le.

A háború alatti vitézségeért több kitüntetést kapott, mégpedig: a Károly Csapatkeresztet, a 2. osztályú Ezüst Vitézségi Érmét, a Pro Deo et Patria és a Lacso Militi kitüntetések.

A sok szenvedés, háborús diadal, a kitüntetések mind hiábavalónak bizonyultak, mert szűkebb hazája: Erdély, elszakadt Magyarországtól, ezért új életét a megcsonkított hazában, nehéz gazdasági viszonyok között kezdte el.

Tanulmányait nem folytathatta – eredeti szándéka szerint – a Műszaki Egyetemen. Katonaságtól való leszerelését követően a csonka országba jött kórházi kezelésre, hogy a hadi koszt miatt elszenvedett gyomorbántalmait gyógyítsák, majd egyetlen itt élő nővéréhez Aszódra ment. Nővérének 22 helyiségből álló épületet épített, és abban gépekkel felszerelt, felbecsülhetetlen értékű tejüzemet létesített. Megvetette alapját egy virágkertésznek és egy nagy méhészetnek. Ma már nehéz lenne számokban kifejezni, hogy milyen jövedelmet hajtott mindez abban az időben.

Mégis úgy döntött, hogy önállósítja magát, elhelyezkedik tanítónak, – erre képesítést szerzett a székelykeresztúri tanítóképzőben. A háború romba döntötte jövőjére vonatkozó elképzeléseit, mert hét év kihagyás után nem képezheti magát műszaki pályán, munka után kellett néznie; a valóság azt követeli, hogy megélhetés, kenyérkereset után nézzen, ezért több próbálkozás után, 1921-ben egy Nógrád megyei kis községbe, Kisbárkányba nevezték ki tanítónak, ahol ő szervezte meg az első elemi iskolát.

1923. június 1-jén megnősült, a szomszédos községben kántor-tanítóként működő kollégájának unokahúgával, a fiatalon, kisfiával özvegyen maradt (szül.) Gallov Margittal kötött házasságot. Ebből a frigyből két fiú és egy leány született, akikkel együtt az apa nélkül maradt gyermeket is ugyanolyan gondossággal és szeretettel nevelte, iskoláztatta, mint sajátjait; diplomát adott kezükbe. Nem volt könnyű dolog a hattagú család minden gondját vállalnia azokban az időkben, csekély tanítói fizetésből. Amikor gyermekei kinőtték a helybeli elemi iskola négy osztályát, igen nagy gondot jelentett továbbtanításuk. Ezért olyan helyre szeretett volna kerülni, nagyobb településre, ahol helyből járathatta volna középiskolába gyermekeit. Ez azonban sokáig csak próbálkozás maradt.

Minden lehetőséget magragadott, hogy családjáról tisztességes módon gondoskodjon. Tanítói elfoglaltságán kívül oktatta az akkori ismétlő-iskolás diákokat, levante-oktató volt (akkor mindenütt a pedagógusok látták el ezt a feladatot); tanította a falu felnőtt lakosságát (legtöbbjük analfabéta volt, mert korábban a községben elemi iskola sem volt). Felnőtteknek rendszeresen tartott előadásokat, külön nőknek, őket érintő kérdésekről, – külön férfiaknak gazdasági, politikai témákban. (Rendkívül jó előadókészséggel, széleskörű, nagy tudással megáldott ember volt.) Kiválóan tanuló, értelmes diákokkal külön foglalkozott, előkészítette őket magánvizsgákra, hogy szakmát tanuljanak, lehetőségük nyíljon a közeli városban levő középiskolákban továbbtanulásra.

Ő volt a faluban mindenki segítője, tanácsadója, hozzá fordultak az egyszerű emberek mindennapos gondjaikban; ha földmérőt hívtak különféle szomszédi, családi viták miatt, úgy őt kérték föl annak munkáját ellenőrizni, mert benne mindig megbízhattak. – Felesége hasonlóan segített neki a faluban élők mindennapos gondjai megoldásában. Mivel a községben más értelmiségi ember nem volt, sem orvos, se pap, se jegyző és más, így baleseteknél elsősegélynyújtástól kezdve, sürgős esetben még szüléseknél is segítséget kellett nyújtaniuk. Ta-

nították őket egészségesebb táplálkozásra, főzőtanfolyamokat szerveztek, a nők varrni, hímezni tanulhattak. Amikor megjelentek az első rádiók, azt is beszerezte és felhasználta a falusiak nevelésére. Abban az időben az egyszerű emberek körében ez még csodaszámba ment.

Amikor már mind a négy gyermek kinőtte a falusi iskolát, és nagyobb városokba kellett menniük továbbtanulni; ezért nagy gondot okozott még az alapvető anyagi kiadások előteremtése is. Ekkor kezdett hozzá a nagy, természetbeni juttatásként kapott kertben szilva-termesztéshez, a kis gazdasági udvarban saját kezűleg épített szilva-aszalót, nagy méhészetet tartott fenn. Ebből fedezte a gyerekek taníttatásához szükséges kiadásokat. Ezen felül a szomszédos egyházközségben időnként kántori teendőket látott el. Írt egyházi énekeket, indulókat is. Bérmálási ünnepségen a püspököt az ő dalaival köszöntötték.

Közben regényeket, novellákat, verseket írt, alkotásait pályázatokra is beküldte. Több alkalommal nyert pályázaton. Később megjelentette verseskötetét. (Sajnos, a második világháború alatt több vers-, induló- és megzenésített költeménye elkallódott.)

Széleskörű, nagy tudással bírt, jól eligazodott a német és latin nyelvterületen. Minden érdekelte, olvasott, nagy elfoglaltsága mellett folyamatosan művelte magát. Az első rádiók megjelenése idején azt is beszerezte, és felhasználta a falusiak nevelése. Fáradhatatlan volt, és a megpróbáltatások, súlyos anyagi gondjai közepette is mindig bízott erejében, tehetségében, és a jövőben.

Amikor Erdélyt visszacsatolták a csonka hazához (önként jelentkezett az erdélyi bevonulásra, de nem katonaként jött haza), ismét döngette a kapukat, kérelmezte, hogy nagyobb városba helyezték, ahol a különböző helyeken tanuló középiskolás gyermekei a családi otthonból bejárva folytathassák tanulmányaikat. Végre vágya teljesült, és szülőföldjéhez közelebb került. 1940. december 20-án kapta meg az áthelyezését; így 1941. szeptemberében már Marosvásárhelyen, a Szent-

György téri elemi iskolában kezdte meg munkáját, ahol szak-
tárgyakat tanított, mellette a környék elemi iskoláinak tanul-
mányi felügyelői teendőit látta el, és társadalmi munkában a
város iskoláinak gondnoksági-jegyzői feladatait is ő végezte.

Az itt eltöltött négy év jelentette számára a megnyugvást, a
gondtalanabb életet. Családja végre együtt volt, nehézség
nélkül látogathatta Páván élő rokonait. Gyermekeivel megis-
mertette a szép erdélyi tájakat, szülőföldjét, a családi sírkertet.
Feloldódott benne az a nagy fájdalom, amely hosszú évek
során gyötörte, hogy nem lehetett szerettei, rokonai körében. A
két háború közötti húsz év alatt még beutazási engedélyt sem
kapott, hogy gyermekeivel együtt Erdélybe utazzék édesanyja
és rokonai látogatására. Azzal indokolták az útlevél megadását,
hogy beutazása a „Az ön látogatása a Román állam szempont-
jából nem kívánatos.” Ez a fájdalom fejeződik ki verseiben
szülőhazája és édesanyja távolléte miatt.

Életének békésebb időszaka nem tartott sokáig. Az újra
közeledő hadi események miatt – kora ellenére – a második
világháborúból is kivette részét, mint tartalékos tiszt. Szász-
régenbe hívták be 1942. május 13-án, és 1943. március 18-ig
egy műszaki század parancsnoka volt; az orosz fronton, a
második vonalban teljesített szolgálatot. Századossá előléptet-
ve érkezett vissza, de betegen kórházba került, előbb Pécsre,
majd haza, Marosvásárhelyre. Felépülve ismét kiküldték a
frontra.

1944. szeptember 4-étől ismét hadi szolgálatra vonult be,
egyelőre még Marosvásárhelyre. Ekkor a családból már nem-
csak ő szolgálta a hazát, hanem az akkor már okleveles tanító-
ként Királyhágó közelében fekvő Barátkán tanító legidősebb
fia is. Az ő menyasszonya is tanítónő volt, és házasságköté-
süket tervezték. (Jegyességüket szétszakította a háború, nem
házasodhattak össze.) Középső fia 1944-ben, amint meg-
szerezte tanítói oklevelét Marosvásárhelyen, szintén behívót
kapott.

A hadi eseményeket látva, családjával abban állapodott meg, hogy szükség esetén – felesége induljon vissza leányával és legfiatalabb fiával a Nógrád megyei Kisbárkányba, hogy a háború végén ott találkozzanak.

Nemsokára sor került rá, összecsomagolták értékesebb, legszükségesebb holmijukat, kényelmes lakásukat a házvezetőre bízva (abban a reményben, hogy valaha talán még visszatérhetnek). Poggyászukat vagonokba rakatva, 1944. szeptember 10-én családját elindította. Vonatjuk utolsó szerelvények között volt, amivel még el lehetett indulni. Utazás közben végig hallani lehetett a közeledő front moraját. Előbb Nagyváradig utaztak, ott rokonok közbenjárásával, a püspöki palotában kaptak ideiglenes szállást.

Mivel a front egyre jobban közeledett, s már Nagyváradon is napirenden voltak a bombázások, nem lehetett arra számítani, hogy otthonukba, Marosvásárhelyre visszatérhessenek, ezért továbbutaztak a csonka ország területére. Ez a „kék-utazás” (vagonban lakva) október 6-ig tartott Budapestig, majd onnan tovább Kisbárkányban kötöttek ki. Az anya lányával, András-sal és István fiával ott vészelték át a front borzalmain, a hadi eseményeket és az orosz megszállást.

Később, amikor már befejeződött a második világháború, ott találkozott a család. Az apa 1945. április 7-én érkezett haza a második világhéregéből gyalog, fáradtan, csontig lesóványodva. Guszti, a legidősebb fiú orosz hadifogságba került, ahonnan három kegyetlen év elszenvedése után, 1947-ben tért haza. Nemsokára Zsúny-pusztára nevezték ki tanítónak.

Bár a család vagyona, az élet munkájának felmutatható eredményei, minden odaveszett, csupán fejenként egy-egy kézitáskára való holmi maradt számukra. Ezt bölcs optimizmusával úgy élte át, mint minden mást (ami egész életében rá jellemző volt). Azzal vigasztalta családját, hogy: „nem baj, mindaz, ami odaveszett, pótolható, – fontos, hogy mindnyájan élünk!”

Amint a helyzet kezdett javulni, Bede-pusztán tanított (az elemi iskola szervezésével őt bízták meg), mellette 1946. január 14-étől körzeti tanulmányi felügyelői teendőket látott el. Abban az időben – mivel semmiféle utazási alkalmatosság nem volt – gyalog járta be körzetét. Minden gondot és nehézséget, szívós székelyakaratóval békésen, kitűnő szorgalommal látta el.

Szirákon az iskola igazgatóját leváltották, akkor nevezték ki helyére, a 24 tanerős általános iskola igazgatójává 1947 őszén. Világnézeti okok miatt nem lépett be a kommunista pártba, ezért amint elérte a szükséges korhatárt, azonnal kérte nyugdíjaztatását. Balatonakarattyára költözött, ahol nővére élt. Nyugdíjasként még tovább dolgozott. Előbb egy nyaralóban, irodai-gondnoki munkát vállalt. Utána a helyi általános iskolában, később egy közeli nagyobb településen tanított, további 10 évig. Ötven éven át oktatta-nevelte a gyerekeket. Munkájának elismerésül jutalmat, kitüntetések, azok minden lehetséges fokozatát megkapta:

1944-ben Ezüst Diplomát, 1969. szeptember 8-án a Győri Tanítóképzőben az Arany Diplomát vette át, 1974. szeptember 9-én pedig Balatonfüreden, szép ünnepség keretében megkapta a Gyémánt Diplomát is, ahová leromlott állapota miatt már leánya kísérte el.

Idős kora ellenére, mindig voltak céljai. Balatonakarattyán nagy területet vásárolt: egy hatalmas szakadékot (600 négy-szögöl); azon emberfeletti fizikai munkával alakította ki házépítésre alkalmas telkét, ahol felépült a ház (*lásd a képen*), s ahonnan gyönyörű kilátás nyílt, tiszta időben a Balaton tulsó végéig, Badacsonyig lehetett látni. Gyenge alkata ellenére rengeteget dolgozott, nehéz fizikai munkát is. A telek kialakítási munkáknál – nyári szünidőkben – fiai segítettek. Hihetetlen erőfeszítéssel, a házhely melletti hatalmas területet gyümölcsfákkal, bokrokkal, a déli fekvésű részt lépcsőzetes megmunkálással, szőlővel telepítette be. A nagy gyümölcsösben minden megtermett, nemcsak saját részükre, hanem ebből már

az unokáknak is juttatott. Korát meghazudtolva dolgozott, majd megérhette, hogy az építkezéssel kapcsolatos kölcsönadósságait kifizesse. Most már nyugodtan élhetett szeretett feleségével, a saját maga által teremtett békés otthonában, és még néhány éven keresztül élvezhette jól megérdemelt nyugdíjas éveit.

Sajnos, felesége súlyosan megbetegedett. Ő gondozta szeretettel 1971-ben bekövetkezett haláláig. Csendben, nehéz szívvel vált meg tőle, de nem tudta kimutatni, fájdalmát magába zárta.

Még mindig dolgozott, – novellákat, kisregényeket írt. Most is mindig szeretettel várta haza gyermekeit, unokáit. Örült jöttünknek, akik hálásan vették körül, élvezték a felejthetetlenül szép balatoni nyarakat, amelyeket nagypapájuk teremtett számukra, hogy a tanév elmúlása után is itt tölthessék el vakációjukat.

Szeretett feleségét hat évvel élte túl. Nem akart megválni a Balatontól, pedig nehéz volt ott egyedül élnie. Ereje lassan fogyott. Gyermekei aggódva figyelték gyengülő erejét; egyre több egészségügyi gondja akadt, de sohasem panaszkodott. Ha fájt valamije, azzal vigasztalta magát, hogy: „mások sokkal fiatalabb korukban betegeskednek, én nem panaszkodhatom, ha valami bajom van!”

1977. év elején állapota súlyosbodott, úgy hogy nem lehetett már magára hagyni, gondoskodásra, kórházi kezelésre szorult. Némi tiltakozása ellenére is, lányához, Balassagyarmatra utaztatták. Út közben rosszul érezte magát, gyenge volt. – Derült téli időben, az autó ablakából kitekintve, élvezte a ragyogó napsütésben csillogó, hóval borított tájat.

Nosztalgiával figyelte az elsuhanó ismerős városokat, hegyeket, amikor Nógrád megyéhez közeledtek. Hiába élt át korábban nehéz időket ezen a tájon már kétszer is, az az idő nem múlhatott el nyomtalanul. Akkor még fiatal volt, az idő sok mindent megszépít.

Jól érezte magát családi körben, mert gyermekei és unokái szeretettel vették körül; Budapesten élő fiai gyakran látogatták. Mégis vissza-visszavágyott a Balaton mellé. Sajnos, ezt a kívánságát már nem lehetett teljesíteni. Operáción esett át, gondos ápolásra szorult. Egyre gyöngült, és 1977. március 3-án örök álmra szenderedett, csendesen, ahogy leélte életét. Megfáradt testének hamvait gyermekei Budapesten a Farkasréti temetőben, felesége mellé helyezték örök nyugalomra. Sírjára gyermekei a balatoni kertből ültettek virágokat.

Édesapánk életútját Finta Andrással (akkor még élő) testvéremmel együttműködve, 2008. évben állítottuk össze.

Szüleim Balatonkenese-üdülőtelepi otthona

A Cenk

1921. Felsőőr

Gránit sziklacsúcs a Cenk-tető,
Isten alkotta, így tehát örök,
Brassó felett a messzeségbe néz,
Kiválik a többi hegy között.

Ormán – mint ujj, – föl az égre tört
Sziklaalapon egy nagy ércszobor;
Régi dicsőség emlékoszlopa:
Oda nem juthat föl a földi por.

Honszerző Árpád, ... egy ezredév, ...
Letörölni azt tehát nem lehet:
Azt, ami ilyen magasan ragyog,
Csak takarhatják a fellegek.

Sziklát robbanthat a nyers erő,
Érc is széthullhat, mivel csak anyag;
De egy név, melyet milliók szíve
Őriz, véd, – örökre fennmarad.

Ma porban fekszik az ércszobor,
De áll a szikla, megvan még a Cenk.
Alapja gránit, orma égre néz;
Isten alkotta, ő tartja fent.

Amíg e szirtfok szilárdan áll,
Amíg él a név a bércek során,
Amíg visszajár a múlt: – temetni
Diadalt ülni hát kár korán.

Míg áll a Cenk, – örök az emlék,
Honszerző Árpád neve ragyogó;
Vad vihar rázza, mégsem veszhet el;
Még révbe jut a magyar hajó.

Felragyog az érc, s a régi név,
A döntött szobor sziklafokra áll.
Vétkünkért ránk mért szenvedés csupán;
Múló csapás, nem örök-halál.

Csempészfogás **1921. Kisbárcány**

Illatos, enyhe májusi este
Vár a leányka völgynek ölén.
Túl a határról rejtve a fáktól
Vágyva tekint át barna legény.

Várja a párja, karja kitérve.
Várja az édes szösze leány:
Oh, de hiába lángol a vágya,
Vágy marad az csak nap-nap után.

Szállna, repülne, húzza a szíve,
Oh, de közöttük ott a határ:
Egy pici ösvény, – most az a törvény, –
Vágyakat gátló nagy akadály

Fegyveres őrség járja a mezsgyét,
Várja a csempészt Vencel, a cseh;
Zöld bokor alján, zöld mohapárnán
Ülve leláthat könnyen ide.

Puska kezében. – Képzeletében
Játszi, csalóka fény gyúl egén.
Gondolatában bátor a gyáva.
Rabszíjon van már lány s a legény.

Csillagos égbolt, ragyog a telt-hold,
Illatot ont a tarka virág;
Majd tele karral zeng a madárdal:
Ébred az erdő, él a világ.

Figyel a szóra vágyva hívóra
S megleli párját mind a madár.
Esteli pírban fénye felvillan
S fönny a csillag társra talál.

Várja a párja, száll az imája,
Zeng epedő dalt a csalogány.
Robban az érzés, – nem sok a lépés, –
Párja felé indul a lány.

Őt megelőzve fut le középre
S pont a határon éri el őt
Barna legényke; kapja ölébe
Éppen a Vencel bokra előtt.

Retten a hős cseh, – gondol a vészre, –
Harcra nem termett, – győzhet-e ő? –
Párviadalban? – Szép az a dalban;
Biztos a fegyver: győz, aki lő.

Mást tenni nem mer; dörren a fegyver,
Röppen az élet, lankad a kar;
Két szív az ára, egy golyó járta:
Egyek örökre tót s a magyar.

Megy a jelentés: – „Megvan a csempész”.
Vész fenyegette a cseheket:
Dicső honukra vést hozó bomba
Volt a dugáru – „a szeretet”.

Házam... Hazám..

1921. Kisbárcány

Hó-koronázta bércek alatt
Csörgedező ér partjainál
Fenyvesek alján, völgynek ölén
Roskadozó vén épület áll.

Csak pici kunyhó, nem palota;
Már moha lepte, rossz a tető,
Néhol a zöld fák ágai közt
Zöldzsalus ablak villan elő.

Égre törő fák háttereként
Ködbe enyészik távoli hegy,
Völgyet övezve zárja a tért;
Erre is látszik, arra is egy.

Zöldell a fű a tér közepén,
Tarka virágja illatot ont.
Kis pad a szélén, karja is áll,
Melyet a repkény ága befont.

Itt szabadabban száll a madár,
Zeng a víg ének, csattog a dal;
Áldja az Istent a csalogány,
Melyet bokrok árnya takar.

Fönt a magasban kört kör után
Ír le a légnek szárnyas ura.
Sziklafokán rak fészket a sas;
Ellene föl nem juthat oda.

Ott a pataknál őzike jön,
Várja a pázsit, jó legelő;
Retten a zajtól, tisztul a tér,
Hogyha a mackó cammog elő.

Néma a környék, emberi hang,
Lárma a csendet nem töri meg;
Pásztor, ha néha erre halad,
Döbben a lelke, szíve remeg.

Szent ez a kis völgy, templom a tér;
Szent az a hajlék, ősi tanyám;
Csak picit kunyhó, nem palota;
Szent, aki lakja, édesanyám. –

Messzire elvert onnan a sors;
Látom-e még őt, vagy sohasem?
Vándorok ajka jajra szokott,
Fenyvesek alján könnyes a szem.

Távoli bércek, hegyek alatt
Szenved az ősföld, jajszava száll;
Sóhaj imája, hangja panasz,
Égre kiáltnak kínjai már.

Múlnak az évek, illan a perc,
Csüggedezésre nincsen idő:
Újra derült lesz s kék lesz egünk;
Nagy vala múltunk, szebb a jövő.

Fenyvesek alján, völgynek ölén
Vár pici házam, vár az anyám:
Életem érted áldozom én,
Csak te szabad légy drága hazám.

Levél Erdélybe **1921. Szentkút-pusztá**

Jó Anyám!
Mít két hónap előtt írtál hozzám,
Szerető kezed gyöngybetűit
Csak ma este hozta
El hozzám a posta,
De végre megjött; itt van, itt.
Olvasom;
Könnyeim hullanak, omlanak nagyon.
Még nem sírtak soha e szemek.
Nem az öröm könnye,
Amit írtál benne
Az fáj. – Talán azért könnyezek?
Azt írod,
Hogy nem látsz körüléd mást, csak rabot,
Önkény az úr. – Jaj annak, aki
Szót mer emelni ott.
Ártatlant sújt a bot;
Ifjú, vagy agg, mindegy az neki –

Pokollá
Teszi életeteket az olá'.
Hogyne tenné azt, mikor lehet;
Szokása volt, – rabol,
Ha talál valahol:
Elviszi a napi kenyeret.
Tűrjétek!
Töröljétek le mind a könnyeket!
Nem soká tart már, – az idő halad.
Szenvedjétek némán,
A székely fájdalomán
Ne örüljön a bocskoros had.
Várni kell!
Lesújtott népünk egyszer talpra kel.
Jó a kikelet, földerül egünk:
Vérpiros kardokkal,
Ölelő karokkal,
Várjatok, Anyám! – hazamegyünk!

Peti Jézuska lesz
1925. Kisbárkány

Peti büszke, dicsekedik,
Van is rá oka,
Nem volt ilyen Jézuskája
Senkinek soha.

Van autó, repülőgép,
Büszke paripa;
Mennydörgésnél nagyobbat szól
Cifra ostora.

Fején van a vörös csákó,
Oldalán a kard:
A jó angyal mindent hozott,
Amit csak akart.

Kapni öröm, adni is az:
Mit tegyen tehát?
– Jézuska lesz! – Jancsi kapja
Régi játékát.

Székely vagyok **1921. Kisbárkány**

Áltáj s Ural közt végtelen síkon,
Füves sztyeppéken volt az őshazám;
Ott múltak, teltek gyermekéveim,
Megvédtem azt századok során.

Majd jött a délceg, büszke ifjúkor,
Ellenre lesve néztem szertesét:
Megállni nem mert, félt a gyáva had,
Nyugatra űztem népek tengerét.

Elönté azt, mint szennyes tengerár;
Jött nép a nép, hullám-hullám után;
Követtem azt, kezemben kopja, kard,
Vágtatva jöttem, törtem nyomdokán.

Fénytől vakultam Róma volt az úr,
Kéjben fetrengett csak az ostoba:
Villant a kard, – Hadúr villáma sújt; –
Lettem, mert kellett „Isten-ostora”.

Munkám végezve visszatértem én,
A székelyt hagytam itt, mint őrszemet;
Ha törtek rá, üzent a föld s a lég,
Megvédeni jöttem fellegek felett.

Majd Kárpát bércén én vezettem át
Turul nyomán jött Árpád hős hadát;
Örökségként örökre adtam át
A szittyá-székely ősi hun-hazát.

És múltak évek, hosszú századok,
Őrt álltam én e föld határinál;
Megtört e sziklán minden áradat,
Hiába tört rá kun, török, tatár.

Lengyel mezőkön, Kárpát bércein
Doberdó poklán álltam, mint a szirt;
Feltartva ott a népek ezreit,
Naponta túrtam, ástam sírra sírt.

Míg én vérezve védtem népemet,
Csatornák szennye, rongy pogányhadak
Titokban rágták szét kardvasam,
Népemre raktak súlyos láncokat.

Rab most a föld, a víz, a lég, a nép,
De él az Isten, lát az ős Hadúr;
Felporzik ott fent még az égi-út
S e földön újra székel lesz az úr.

Ha kell, fegyvert fog élő és holt,
Majd jönnek újra fényes századok:
Turáni fajtám él a szittyá nép,
Egy porszem közte bár – székel vagyok.

Hadak útja

1922. Aszód

Éj van, csend van, pihen már lenn
Élő és holt,
A magasban fenn az égen
Ott ragyog a hold.
Szerte-széjjel itt is, ott is
Sok csillag ragyog;
Versenyeznek tündöklésben
Kicsinyek, nagyok.

Fényfehérlőn sugározva
Azok között fut
A menny-bércét áthidaló
Égi országút.
Hadak útja, hol a vezér
Mindig visszatér,
Ha a népét fenyegeti,
Vagy éri veszély.

Itt lenn csend van, de az égben
Kél valami nesz;
Évezredes mély álmából
Csaba ébredsz.
Mintha jajszót hallott volna?
Vagy csak tévedett?
Nyugalom és béke honol
Csillagok felett.

Mégis jó lesz körülnézni
Ott lent nincs-e baj?
Nem sír-e fel Székelyföldről
Valami óhaj?
„Nyergelj fiam, Beke vitéz,
Gyorsan lóra kapj!
Tekints körül odahaza!
Soká ne maradj!”

Fehér úton, habos lován
Vágtat a vitéz,
Jobbra-balra a mélységbe
Néha le-lenéz.

Vad iramba fergetegként
Vágtat a lova,
Szikrákat szór, csillagot hány
A patkóvasa.

Égi bérceken a magasban
Hargita felett
Megáll a ló, néz a vitéz,
Hogy lenni mi lehet?
Néz, tekintget, törülgeti
Mindegyre szemét;
Keresi, de nem találja
Sehol nemzetét.

Visszatérve a menny-égbe
Mi mást mondhatna?
„Nagy jó Uram, Csaba vezér,
Nincs székely haza”.
Csaba ámul, szólni nem tud:
Nem, az nem lehet!
Híre kelne ily csodának
Csillagok felett.

Gyilkos láng gyúl a szemében,
Szót sem szól, csak int;
A sok vitéz lóra pattan,
Vágtatnak megint.
Vad iramban fergetegként
Rohannak tova;
Csillagot hány mind valahány
Ló patkóvasa.

E nagy robaj, égi-csoda,
Hullócsillagok
Hangja, híre mindenhová
Hamar eljutott.
Rettegéssel égre néz a
Betolakodó;
Teste reszket, arca sápadt,
Fehér, mint a hó.

Kapkod ide, kapkod oda,
Maradni akar,
De ezalatt fegyverre kap
Mind, aki magyar.
Sarló, kasza, ásó, kapa
Mind kézbe kerül;
A rablóhad megriad és
Futva menekül.

„Beke fiam! Te tévedtél;
Élnek még azok;
Csak álmukban lephették meg
Őket a gazok.
Nézd csak most! – Él a székely;
Segélyünk sem kell;
Percek alatt tiszta lesz ott
Minden pici hely.

Székely ember, ha elesik,
Újra talpra áll;
Ha megütik, visszaüti
És jaj, ha talál!”

Csaba megtér; fenn az égben
Várja őt a hely:
„Beke fiam! – Ezer évig
Zavarni ne merj!”

Csend van újra; pihen alant
Élő és a holt.
Égi útján csak egyedül
Ragyog már a hold.
Szerte-széjjel itt is, ott is
Sok csillag ragyog;
Versenyeznek újra fényben
Kicsinyek, nagyok.

Továbbra is ott sugárik
S azok között fut
A meny-bércét áthidaló
Égi országút;
„Hadak útja”, hol a vezér
Mindig visszatér,
Ha a székelyt fenyegeti,
Vagy éri veszély.

Az anya neve

1923. Kisbárkány

Drága név az anya neve:
Foglaljuk imánkba!
Nehéz kínnal, fájdalommal
Hoz ő a világra.
Pólyába takargat,
Bölcsönkben elringat,
Édes zengő szóval
Álmunk felett virraszt.

Drága név az anya neve,
Gondviselő pásztor
Minden jóval ellát minket,
El is ver egy párszor.
Ő tanít meg állni,
Lábainkon járni,
Ha vész, baj ér, szeretettel
Egymás mellé állni.

Drága név az anya neve
Ő ruház fel minket.
Mos, takarít, vasal, súrol,
Szege kenyerünket.
Ő tart minden jóval,
Simogató szóval;
Nem szűnik meg az ő gondja
Csak a koporsóval.

Drága név az anya neve;
Mert, hogyha kell, a fiait
A hazának adja.
Bár ott hull a vére,
Nem ejt könnyet érte,
Mert szent e név: – magyar anya, –
Mondjunk imát érte!

Kárpátoktól le az Adriáig 1923. Kisbárkány

Kárpátoktól le az Adriáig
Nem lesz rab-föld és nép már sokáig;
Horthy Miklós
Hadsereget gyűjtött össze,
A szebb jövő nincs már messze,
Nincsen már messze.

Nagy volt a múlt, de szebb lesz a jövő,
Szebbé teszi azt a magyar erő,
Horthy Miklós
A legelső, legjobb magyar,
S minden magyar egyet akar,
Csak egyet akar.

Völgyben, bércen felharsan a jelszó,
Hős kezekben leng a magyar zászló,
Horthy Miklós
Fehér lován tör előre;
A jelszava: – csak előre!
A szebb jövőbe! –

És hogyha kell, vérünk hull a rögre,
De miénk lesz ez a föld örökre.
Horthy Miklós
A vezérünk, így nem félünk;
Az is biztos, célhoz érünk,
A célhoz érünk.

Magyar vitéz áll majd a határon,
Évezredes örök magyar gáton:
Horthy Miklós
Katonája körülállja,
Mindhalálig vigyáz rája,
A hazájára.

Korhadt fakeresztek **1923. Kisbárkány**

Verecke táján messze keleten
Országhatáron áll egy szirtorom;
Tar feje messze, végtelenbe néz,
Amerre laktunk régen, egykoron.
Hazát kereső őseink előtt
Vezércsillagként jelzé az utat,
Csúcsát borító sok piros virág
Hősi-harcokra, csatákra mutat.
Vadvirágok közt picike halom,
Emberkéz rakta valaha oda;
Örökzöld pázsit, télen hó födi:
Isten gondozza, nem kopár soha.
Ki tudja, kit rejt e néma halom?
Kiknek a végső, örök-otthona?
Csak jeltelen sír, névtelen halott:
Egy honfoglaló hős: – magyar katona.

A fenyők alatt se fű, se bokor:
Óriások közt törpe meg nem él.
Földet borító sápadt tú-tömeg
Letúnt időkről, a múlttól mesél
Temetői csend, némaság körül,
Eltévedt pásztor, hogyha erre jár;
Békéjét soha nem zavarja más,
Csak néha-néha a dalos madár.
Sápadt homályban kis halom előtt
Korhadt fakereszt, billent fejfa áll:
Ha volt is rajta régen felírás,
A múltó idő rég lerágta már.

De a korhadt fa tündökölni kezd,
Körülövezi fénylő glória:
Itt nyugszik egy a sok ezer közül,
Hazájáért halt hős: – magyar katona. –

Alant a völgyben egy kristály-patak
Szikla ágyában csörgedez tova;
Partján kétoldalt sok apró halom,
Rendezett sírok végtelen sora,
Még ép a kereszt, áll a fejfa is,
Elolvasható, érthető szavak;
Ismerős nekünk mind a felírás:
Itt is magyarok, hősök nyugszanak. –
Erdély szülte ezt, Bánát fia,
Képviselve van mindenik vidék:
Otthagya otthont, szülőt, gyermeket,
Oltalmazni jött hazáját, hitét.
Szolga volt vagy úr, gazdag vagy szegény,
Neve fennmarad, nem vesz el soha,
Itt nincs különbség, neve mindnek egy:
Mind hősi-halált halt – magyar katona.

Ha végigmegyünk a Kárpát bércein,
A völgyek ölén, a sziklák alatt,
Mindenütt látunk apró halmokat,
Korhadt fakereszt mindenütt akad.
Bármerre járunk, sír jön sír után
Egyik gondozott, másik jeltelen,
Itt minden porszem vérrel öntözött,
Sírt ásott a múlt, sírt ás a jelen.
Élted folyamán akármerre jársz,
Hogyha látsz korhadt fakeresztet,
Hajtsd meg a fejed, vedd le kalapod,

Foglald imába e szent neveket!
A kopott fejfa, a korhadt kereszt
A magyar jövő biztos záloga:
Lesz még fakereszt, mert mindig akad
Hazájáért élni-, halni akaró
Rettenthetetlen magyar katona.

Meghalni visszatér

1924. Kisbárcány

Hazája kéklő fenyvesek sora,
– Völgylakó nép volt és az is maradt, –
A föld felszíne sivár, mostoha:
– Nehéz megélni a bércek alatt.
Nem termő róna, nem oszt kincseket;
Megelégedett mégis mind azér'
Pedig sok a száj, sok a kisgyerek,
Alighogy telik a napi kenyér.

Népes a háztáj, – sok itt az utód, –
Örökség a kar, mást, mit sem kapott;
Ott csak egy marad, őrzi a kunyhót,
A többi veszi a vándorbotot.
Széles a világ, akad még tanya,
Két erős karja szerez kenyeret,
De kérni nem kér, senkitől, soha!
– A székely nemes, – koldus nem lehet.

Megél e fajta, akármerre jár.
Ha kell, őserdők mélyébe rohan,
Amíg van bánya, füstölög a gyár
Nem veszhet el, ahol munka van.
De új tanyája nem lehet örök,
Egy helyen soká sohasem marad:
A lelke ott él a bércek között;
Várja egy kunyhó a hegyek alatt.

Kitartva küzd, és mindig remél.
Habár itt messze több a vagyona,
Könnyebben keres, de a múlt mesél, –
Örökre maradni nem tud soha.
Szívébe vésve a zord nagy hegyek,
Tarkavirágos rét a kert alatt,
Zúgó fenyvesek a falu felett,
Bokrok árnyában csevegő patak.

Úgy húzza vissza az a kis falu,
Zöldzsalus ablak, zsindelyes tető,
Az ősi-hajlék, hófehér falú,
A messzeségben is csak elébe jó.
Látja a kertet, a házak sorát,
Gyümölcsfák közé rejtett kis tanyát,
Felejtethetlen édes otthonát,
Egy öregasszonyt, az édesanyát.

Látja a dombot, ahol a torony
A falu felett ég felé tekint;
Övezi rendben a sok sírhalom:
Ősök fejfája mind feléje int.

Kicsi a falu, nagy a temető,
A székyelyt úzi, kergeti a vér:
Bárhon él, húzza valami erő,
Azért meghalni mindig visszatér.

Történelem

1924. Kisbárcány

Múltnak ködébe száll a képzelet
Suhanva vissza az évek százain...
 Szilaj lován vágózó szittyá-had
 Tör át Urál csodás síkságain.
A kéz acél, a szem előre néz:
A cél Nyugat, a múlt az ott marad;
 Ki útját állja, söpri, mint a port:
 Legázol mindent, népet, várfalat.

A Kárpát bércein, mint áradat
Tör át, és ott húz új s örök határt.
 Német, görög tör rá sikertelen:
 A vész csak edz. – Túl él ő kunt, tatárt.
Határa nő: – magyar magyart ural;
Honáért él a fő ügy, mint a nép.
 Sok tenger mossa új határait;
 Rettegve ejtik, tisztelik nevét.

Majd sziklaszirtként vad török-hadat
Tart fel s szétzúzza annak tar-fejét.
Míg ő vérét hullatja, önti itt,
Nyugat békében éli életét.
Mohácsnak síkján sírt ásott a sors,
De mégsem lett e nép halott, tetem;
Föltámad újra s új harcokra kész,
Szilárdan áll tovább a végeken.

Királya tört majd többször ellene,
Letörni készült ő s nyelvét, hitét:
Labanc-sereg hiába tört reá,
Szabad kuruc-had úzte, verte szét.
Hiába gyilkolták le nagyjait;
Mártír vére új erőt adott;
Vérezve bár, de él e nép tovább,
Feledve bút, bajt, vészes századot.

Jelenbe érve könnyet ejt a szem:
Körös-körül véres határ övez,
Sakálhad ül a szentelt végeken;
– Övé e föl, – örök-reménye ez
Egy ezredévnék szenvedéseit
Új vész tetézte, új sírt ás a ma.
Sok száz csatában edzett népe él:
Még talpra áll az ősi szent haza.

Amit sok század harca alkotott,
Porrá nem zúzhat röpke pillanat.
E föld, melynek szent minden kis röge,
Örökre él, örökre fennmarad.

A fő, s a nép ma újra egy, – magyar...
A jelszó, s célja régi, semmi más:
Erős, szilárd a hit, hogy elközeleg
A szebb jövő, a várt feltámadás!

Fohász

1925. Kisbárkány

Népek, nemzetek, hatalmas Istene,
Atyánk, kit Hadúrként tisztelt rég e nép;
Hófehér lovát neked feláldozá;
Őserdők mélyén hódolt, borult eléd.
Kedves volt előtted ott az áldozat;
Védőn terjesztéd fölé az áldó szent kezed;
Jó és balsorsában ott voltál vele,
Védted, hogyha jöttek vészes fellegek.

Szittyá véreink útját kormányozád,
Itt e földön adtál szép hazát nekik.
Óvtad és oltalmazád, ha törtek ellene,
Elsöpréd mint port az ellen ezreit.
Fönt az égbolt sok csodája közt vonul
Csillag-milliókból alkotott utad:
Küldöd fellegek felett az ős-vezért,
Vész, ha éri, sújtja néped itt alant.

Várnak alkotád hazánk, köröskörül
Ég felé törő hegyek alkotnak védfalat.
Bástya volt a hely egy évezreden át:
Országok tűntek el, földünk megmaradt.
Békén fejlődött Nyugat, mert védte őt e nép.
Mindig másért vérzett, harcolt itt e faj:
Most, hogy porba sújtá őt a végzete,
Nincs barát, segítni senki sem akar.

Népek, országok közt elhagyatva áll?
Nincs, ki védené, a sorsa mostoha.
Földje elveszett; rablánc csörög kezén;
Égre föl Tehozzád száll jajszava.
Csak erdők mélyén, völgyek rejtékén
Áldozhat Néked titokban, rejtve ma.
Rabló-horda hordta szét a vagyonát;
Farkasok prédája lett fehér lova.

Csak szívében lángol most az áldozat.
Életét, szívét ajánlja föl, ha kell.
Adj erőt a végső küzdelemre majd!
Visszaszerzi, vagy sírhalma lesz e hely.
Isten, kit Hadúrnak hívtak őseink!
Csillag-milliókból alkotott úton
Majd, ha felzeng lent a harci kürt szava,
Fönt Csabát, a hőst, elküldöd, tudom.

Honvéd

1925. Kisbárcány

„Honvéd!” – Ha hallod ezt a szent nevet,
Büszkén ragyogjon fel tekinteted!
Hogy élsz e földön, és hogy van hazád,
Mindezt a honvédnek köszönheted.

Ő volt a bátor, délceg óslovas;
Habár fogadta nyílnak zápora,
Mint szélvész tört az ellenség közé,
Ha hívta zengő harci-kürt szava.

A kopjaerdő sem tartotta fel,
Nem rettenté el őt a szablya, kard,
Életét és vérét áldozá;
Mehalt, de futni nem láttak magyart.

Ha ég, föld, minden összedűlni kész,
Ha bomba, ágyú száz halált arat,
Gázfelhő, tűz, láng, ördög és pokol
Jöhet, nem retten, és helyén marad.

E föld, e hon volt kincse, mindene,
Ezt védte és honvéd nevet kapott.
Egy ezredévnék fénye vonta be;
Történelmünk lapján e név ragyog.

Ő ma is az, mi volt a múltban,
E hon védője volt, s az is maradt:
Szilárdan áll e föld határinál,
Az öre légben, földön, víz alatt.

Úgy áll keményen, mint a sziklaszál
És rajta ellenség át nem hatol:
„Honvéd!” – Ha hallod ezt a szent nevet,
Ne félj magyar! – Nyugodtan alhatol!

Levél az égbe **1925. Kisbárkány**

Megváltónkhoz föl az égbe
Jutka írt egy levelet.
„Jézuskámnak”, így címezte,
Tett is rá bélyeget.

Kis Jézuskám! – Ne küldj nekem
Se cukrot, se új ruhát.
Ajándékul gyógyítsd meg a
Szegény beteg anyukát.

Ha ő újra ép és víg lesz,
Az mindennél többet ér:
Ezt te könnyen megteheted,
Kicsi lányod erre kér. –

Libapásztor induló

1925. Kisbárkány

Falu végén van egy tér, pici tér,
Patakparti pipitér vízig ér.
Ott tanyázik Jancsika, Palika,
A víz tükrén úszik a,
Halat keres, békát fog a kis liba.

Domboldalon zöld berek, oly kerek,
Oda jár a sok gyerek, egy sereg.
Hancúrozik Jancsika, Palika,
A zöld gyepen tipeg a,
Bogarászik, eszik, iszik a liba.

Kis madárka szálldogál, párra vár,
Dallal kérdi, merre jár? – jön-e már?
Hallgatja azt Jancsika, Palika,
Közben mindig jóllakik
Hallal, maggal, bogarakkal a liba.

Erdő mélyén lombos ág, sok virág;
Hej, de szép is a virág s a világ!
Így nő nagyra Jancsika, Palika,
Kezük alatt gyorsan nő,
Úgy ősz tájra kövér lesz a kis liba.

Évek múlnak, de a tér, pipitér,
Emlékükbe visszatér csak azér'.
Már katona Jancsika, Palika.
Már akkor is velük van,
Bár megsütve ropogósra a liba.

Diószüret

1926. Kisbárcány

Kertünkben van egy diófa,
Sűrűn hull a dió róla.
Még nagyapa ültette,
– Hej! – de okosan tette.
Kata, Vica minden nap
Teleszed egy kosarat.

Összegyűjtik a padláson;
Van ott már sok egy rakáson.
Diós kalács és patkó
Akármikor nagyon jó.
Karácsonykor az arannyal
Vonja be a jó angyal.

Gyermekfővel messze nézett,
Szíve szeretetet érzett;
Tudta azt jól nagyapa,
Hogy lesz majd sok unoka
És a fán lesz sok dió:
– Hála neked nagyapó!

Feltámadunk

1926. Kisbárcány

Ott, ahol a fenyők zöldje örök,
Ott, ahol az Oltnak vize fakad,
Ott van a község, ott van a ház,
Völgynek ölén a bércek alatt.

Ősz öregasszony lakja ma csak:
Hősi halált halt rég' az ura.
Gyermeke sok volt, egy se maradt.
Háború, vész, baj űzte tova.

Csak maga van ma. – Gondolata
Régi időkbe visszarepül;
Látja múltat, gyermekeit,
Hallja a víg zajt háza körül.

Múltja csak emlék, gyász a jelen:
– Hozhat-e jobbat már a jövő? –
Élete elmúlt, itt a határ;
Várja a dombon a temető.

Vonzza a nagy csend, hívja a hely,
Várja az ősök sorfala őt.
Bízva az Úrban mormol imát,
Térdel a süppedt halmok előtt.

Nap-nap után itt esdekel ő,
Száll a fohásza, száll az ima.
„Szánd meg a kérőt, nézz le reám,
Istenem, élők, holtak Ura!”

Teste törődött, lankadt a szív,
Béke honába húzza a vágy,
Vándorútjának célja e hely,
Béke tanyája, mély örök-ágy.

Egyet epedve, vágyva remél,
Élteti, tartja őt e hite:
Látni a vándor gyermekeit
S úgy nyugovóra térni ide.

Tudja, az álma nem marad vágy,
Óvja védő Istene őt;
Ott az ígéret, ragyog a szó
Fönt a halottak kertje előtt.

Nem zúgolódik, – ősi erény: –
Küzdeni, túrni, várni tudunk;
Míg az a szócska hirdeti ott,
Él az örök hit: – Feltámadunk!

A megálmodott ház előtt

Fülemile
1927. Kisbárcány

Kert sarkában van egy bokor,
Mélyén fülemile dalol;
Csattog reggel, csattog este,
Mindnyájunkra áldást esdve.

Dicséri az egek Urát,
Ki ad néki meleg ruhát,
Bokrok mélyén puha fészket,
Hol párjával vígan élhet.

Élelemre gondja nincsen;
Övé a tér, övé minden.
Csalitosban van tanyája,
Erdő, berek a hazája.

Csillagfénynél elmerengve
Hallom a dalt minden este;
Hallom, s szívem úgy megdobban:
Senki sem él boldogabban.

Igazságot Magyarországnak 1927. Kisbárcány

Árpád szerzette, ősapád védte,
Porából lettél, Nyughelyet ez ad:
Élj te is érte és halj meg, ha kell
S hazád örökre a tiéd marad!
Dobogó szíved, lobogó véred,
Ajkad s elmédben minden gondolat
Hirdesse, zúgja, akármerre jársz,
Hogy nincs béke a Kárpátok alatt.

Hirdesse naponta a nagyvilágnak:

Igazságot Magyarországnak!

A határ, melyet Isten alkotott
A Kárpátok és Adria között,
A sík, melyet fenyves zár körül,
A hős vérrrel öntözött rögök,
A körös-körül, mint felénk törő,
Mihozzánk vágyó sok folyó-patak,
A történelem lapjára vésett
Tündöklő fényű, glóriás szavak

Azt mondják mind a nagyvilágnak:

Igazságot Magyarországnak!

A sok csatatér véráztatta hely,
Hol az unoka imádkozva jár;
Nyugatért küzdve halt az ősapá,
Amikor rátört a török, tatár;
A sok sírhalom, korhadtt fakeszt,
Névtelen hősök szerteszórt pora,
A szent jogokat megoltalmazó,
Azokért meghalt mártírok sora

Mind azt kiáltja a nagyvilágnak:
Igazságot Magyarországnak!
Int a csonka törzs, a letört tagok,
A szívbevágó, a vérző határ:
Rabláncra fűzött sok ezer magyar
Igazságot kér, szabadságra vár.
Élő itt békét nem lel sehol,
Sírjából kel ki a hősi-halott:
A földön, melyért vérét hullatá,
Idegen tapos; nem nyugodhat ott.
A vértanúk pihenni vágynak:
Igazságot Magyarországnak!
Szomorú minden: a fű, fa, virág,
Aranykalászos termő rónaság.
Rablókéz által vont vérző határ
Életet pusztít, elevenbe vág.
Mind körös-körül a bércek alatt,
Panasszal telve minden pici zúg;
Zokogást, jajt visz szerteszét a szél;
Bóra, Nemere haragosan zúg;
Zúgja, harsogja a nagyvilágnak:
Igazságot Magyarországnak!
Hisszük, hogy amit emberkéz csinált
És rosszakarat volt csak az alap,
Ha az igazság napja süt oda,
Összeomlanak a hamis falak.
Egy lesz örök a csonka-határ,
Nem lesz örök a csonka-határ,
Mert az igazság el nem zárható,
Akár a madár, messzi-földre száll
És ott hirdeti a nagyvilágnak:
Igazságot Magyarországnak!

Önbizalom

1927. Kisbárkány

Jancsika áll a tábla mellett,
Kezében kréta, gondja nagy:
Kicsi legény, nagy a számsor;
Működni kezd a gyermekagy.

A vendéglős bort vesz és elad,
A hordó színültig van tele.
– Mennyi a haszon? Marad-e bor? –
Jancsika bátran írja le.

Önbizalma nagy, elkezdi hát;
Pattog a kréta, gyűl a szám?
Szorozza bátran a litereket,

Amennyit eladásra szán.
Hatalmas összeg lesz a haszon,
A bor azonban megmarad;
Pedig annak fogyni kellene,
Ha abból elvesz, vagy elad.

Kérdőre vonja a mester őt,
Mert több mint volt az nem lehet?
A hibás nem ő: – a kocsmáros,
Borba vizet önthetett. –

Kitart a szónál, – azt tudja jól,
Hogy ez náluk már ős-szokás, –
Ő tud, fejében még friss az ész,
Még új tudás a számadás.

Föl, föl barátim!

1929. Kisbárkány

Föl, föl barátim! – Erdő, mező vár,
Hol tarka lepke, dalos madár jár.
Fent a magasban kis pacsirta zeng,
Madárdal hangzik a sűrűben bent.
Zöld bokor mélyén csattogja dalát;
Föl, kis barátim! – Lássuk a csodát!

Ki a szabadba ma fiú, leány,
Hol a sűrűben zeng a csalogány!
Zöld berek mélyén vezet át az út.
Tarka virágból fonjunk koszorút!
A bokrok alatt patak szalad át;
Föl, kis barátim! – Lássuk e csodát!

Zöld selymes fű közt kis nyuszi lapul,
Őzike ugrik a bokor alul.
Fent a magasban egy nagy sas kering,
Sok apró állat rá félve tekint.
Ott szarvas rohan árkon-bokron át;
Föl kis barátim! – Lássuk e csodát!

Tarka-virágos domboldalakon
Mint kismadár éljünk szabadon.
Zengjen a nóta! Csattogjon a dal!
Vissza sem térünk onnan egyhamar.
Mindig előre, hegyen-völgyön át!
Föl kis barátim! – Lássuk e csodát.

Alkoss! – Teremts!
1930. Kisbárány

Isten akarta, lett az ősanyag,
Szavára ebből lett a föld, s az ég;
Szétvált a földtől a tenger, óceán,
Körülbeegte mindenütt a lég.

Meleg sugárral árasztó a nap,
Éjjel ragyogtak fényes csillagok;
Sivár tájakat láttak itt, alant
A rátekintő égi vándorok.

A föld kihalt volt, pusztá a határ,
Kopár róna, halom, szikla, bérc;
A porban, sárban szerteszét hever,
Értéktelen kő, nem kincs még az érc.

Mozgás sincs sehol, néma lett a táj;
A síri csendet hang nem töri meg;
Csak néha harsog a tenger vize,
Ha úzi, hajtja szélvész, fergeteg.

De int az Isten, s testet ölt a por.
Csak egy parány az, mit hozzá adott
S az égi szikra, Isten-lehelet
A porból, sárból élőt alkotott.

Zöld lett a vidék, mozgalmas a táj,
Életre keltek a halott kövek;
Te, mint utolsó, rajta korona,
Azóta úr vagy mindezek felett.

Munkája után megpihent az Úr;
Művét bevégezé az örök csodást:
Teremtményére, mint egy szent jogot
Ruházta, bízta már az alkotást.

A föld porából lesz fű, fa, virág,
Abból az állat, ember, mind ahány:
E sárcomókat szikra élteti;
Hogy ruházzák át? – Az örök talány.

Számtalan magot terem a növény,
Millió petét rak a kis bogár,
Állat a kölykét féltve neveli,
Élete abban folytatást talál.

Ember! – a végcél sohasem te vagy;
A küldetésed csakis egy lehet,
Hogy kamatoztasd, mit Isten adott:
Életet kaptál, alkoss életet!

Adj a hazádnak jó honfiakat!
Adófizetőt, vitéz katonát!
Sokasodjanak szentelt földeden
Az életet adó, jó magyar anyák!

Kamatra kaptad, Isten bízta rád
Az égi csodát, véges életed:
Ha az megosztva gyermekeidben él,
Nemcsak önmagad, hazád élteted.

A vád

1930. Kisbárkány

Mennyei trónján ül az égi Úr,
Mindenek felett ítélő bíró;
Előtte vádlón parányi magzat,
Meg nem született lélek, embrió.

Szava felcsendül, megrendül az ég,
Borzad, ki hallja, rettentő a vád;
Gyermek vádolja az Isten előtt
Borzalmas váddal a bűnös anyát.

A földre küldtél s parancsod szerint
Megjelentem és megfogantam ott:
Bár parány a test, a lélek egész,
Élőlény az, ki megfogantatott.

Embernek szántál, lelkem éledett,
Születni vágytam, mint a többiek;
Végigharcolni parancsod szerint
A szép, de nehéz földi életet.

A vágy, vágy maradt, mert meghalt a test,
Nem süthette azt éltető napod:
Az végzett velem könnyörtelenül,
Kit anyámul szánt szent akaratod.

Nézd Uram! – Az! – Ott! Az a rongy, cafat!
Termete deszka, horpadt a kebel;
Aggódva félti teste vonalát,
Gumi-mellében nincsen anyatej.

Pirulni nem tud, festék rejti el
S hamis az arca minden vonala.
Rúzsos ajkának altatódala
Gyermek-bölcsőnél nem zengett soha.

Kéjvágó testét csak selyem fűdi,
Moshatlan felső és alsó ruha:
Illatszer pótol szappant és vizet;
Búzzé egyesül pizok s szenny szaga.

Körül férfiak, – szagra gyűl a légy. –
S a dögöt lepi mohó serege. –
Alkotáshoz fog, sohasem teremt;
Kéjben fetrengve telik élete.

Istent nem ismer, imádja magát,
Előtte nem szent, csak a pillanat:
Égi küldetés, s e szent szó: – anya, –
Nebet, ha hallja és tovább halad.

Útján mámor, s kéj a mérföldkövek,
Pezsgő és tánc életeleme.
Hideg a tűzhely, pusztul a család,
Kihal a fajta, elvész nemzete.

Őserő nincs már. – Az anya névre
Nem méltó ott lent a földi nő.
Nem fogad sehol gyermek-kacagás;
Üres a háztáj, meghalt a jövő.

Itt állok Uram, trónusod előtt
Borzalmas váddal picikajkamon:
Gyilkosok lettek a szülőanyák;
Ezren és ezren követnek nyomom.

Számuk számtalan, egy szellem-sereg,
– Nem én egyedül vádolok csupán, –
Meg nem született millió magzat
Szava zúg velem: megölt az anyám!

Fecskefészek **1930. Kisbárkány**

Eresz alatt fecskepár,
Percről-percre gyűl a sár.
Patakparton szedi össze,
Gyorsan megtér, nincsen messze;
Ide-oda karikáz
Így készül a fecskeház.

Sárból épül a fala,
Kerek lyuk az ajtaja.
Messze tájról csőrben hozza,
Pehelytollal bútorozza.
Középen van négy tojás...
A fecskeház oly csodás.

Alig telik egy pár nap,
Lakója lesz a háznak.
Négy eleven kis fióka,
Állandóan száját tátja;
Anyjuk hordja a legyet,
Szegénykéék, hadd egyenek.

Esznek is, ám tolluk nő,
Gyorsan múlik az idő.
Ősz felé már jól repülnek,
Elszállnak messze Délnek,
Habár télen messze jár,
Visszatér a fecskepár.

Por a Hadak-útján **Kisbárcány, kb. 1930**

(Ez a költemény a Horthy-korszakban,
a Madách-társaság pályázatán első díjat nyert.
A Hadak útja c. vers átdolgozása,
ez is Kisbárcányban készült.)

Éj van, csend van, pihen már lenn
Élő és holt;
A magasban, fenn az égen
Ott ragyog a Hold.

Szerteszéjjel, itt is, ott is
Sok csillag ragyog;
Versenyeznek tündöklésben
Kicsinyek, nagyok.

Itt lenn csend van, de az égen
Kél valami nesz:
Évezredes mély álmából
Csaba ébredsz.
Mintha jajszót hallott volna,
Vagy csak tévedett?
Pillantása végigsuhan
Hargitánk felett.

Kelj fel, fiam! Beke vitéz;
Nézd meg, mi lehet!
Mintha felhő borongana
Székelyföld felett?
A jó vitéz lóra pattan,
Vágtat a lova;
Égi úton, Hadak-útján
Le is jut oda.

Szörnyű, mit lát, nem ismer rá.
Nincs székely haza.
Lova fordul, csillagot szór
A patkóvasa.
Sírva jelent: Nagy jó Uram!
Minden elveszett;
Idegen faj uralkodik
A népünk felett.

Völgyön, hegyen, sziklabércen
Sír, zokog a nép;
Magyarul szól, de ki tudja:
Meddig bírja még?
Óh, Nagyuram! – Pattanj lóra!
Térj vissza oda!
Suhogtasd meg! – Sújtson le az
Isten ostora!

Nem szükséges: Látom innen;
Nem oly nagy a baj;
Nem feledi ősi nyelvét
Hamar a magyar.
Sok századot élt ott már meg,
Érte sok vihar;
Védte, óvta, oltalmazta
A szív és a kar.

Moldva földjén másfél ezred
Telt azóta már;
Szeret földjén, csángók ajkán
Magyar nóta száll.
Nem kell értük hadba szállnunk,
Talpra áll e faj.
Harcosaim pihenjenek:
Nem oly nagy a baj!

Angyalgyárat nem ismernek:
Szülnek az anyák;
Nem szednek még mindenféle
Gyilkos pirulát.

Szopora faj a mi népünk,
Számuk egyre nő;
Ne féltsd te őt, nem pusztul el:
Övé a jövő.

Mind szorgalmas, ezmester,
Mind mindenhez ért;
Önerőből állott talpra:
Segélyt sose kért.
Földje többet, jobbat terem,
Kalmár, hogyha kell;
Látod! – Most is mindenfelé
Alkalmazást nyer.

Övé a gyár, s lenn a bánya,
A munka és az ész;
Hogyha kitart, mindent legyőz;
Elmúlik a vész.
Évtizedek, évszázadok
Múlhatnak így el;
De az biztos: az övék volt, s lesz
Örökre e hely.

Nyugton lehetsz! Segély nem kell;
Talpra állnak ők;
Úgy, mint eddig, biztosítják
A székely jövőt.
Ugyan néha felhallatszik
Onnan a sóhaj.
Száz év múlva felébreszthetsz,
Ha komoly a baj!

Éj van, csend van, pihen lenn
Élő és halott;
A magasban úgy, mint régen
Ott ragyog a Hold.
Szerteszéjjel fent is, lent is
Sok csillag ragyog,
Hargitánál majd születnek
Újra csillagok.

Meseóra

1931. Kisbárkány

Mesét mond ma Pista bácsi
FigyeljeteK gyerekek!
Körém ültök karikába,
Nyitva legyen fületek!

Szó lesz majd a mesevárról,
Kacsalábon forog az,
Hófehérke, Csipkerózsza
Története mind igaz.

Babszem Jankó, Hüvelyk Matyi
Híre hét országra száll.
Sárkányölő hős vitézről
Hallottatok úgy-e már?

Seprűnyélen boszorkányok
Szállnak majd a légen át;
Törpe manók őrzik, védik
Tündérország kapuját.

Mérföldlépő csizmájában
Egy óriás jön amott.
Herke Ferke marokszámra
Szedi le a csillagot.

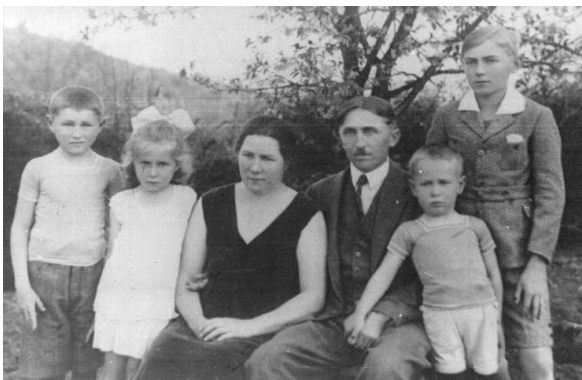
Egy nagy sűrű rengetegben
Vár a gonosz mostoha.
Ágyúdörgést túlcsattogja
Pásztor Peti ostora.

Meseország bős királya,
Vára kinccsel van tele,
Tűzokádó sárkány őrzi,
Van vagy tizenkét feje.

Táltos-lovak szállnak messze
Át az Óperencián,
Hős királyfi is jár arra
Kereketlen kocsiján.

Itt a vége, fuss el véle...
Így végződnek a mesék
Ne féljeteK, még nem végzem,
Ebből a sok nem elég.

Apró népség, tátsd a szádat,
Hegyezni a füleket!
Elvezetlek szebb világba:
Kezdődik, figyeljetek!

Az író családja 1931-ben

Katonák vagyunk 1933. Kisbárcány

Több mint ezer éve él e faj,
Sokszor, minden évben érte baj.
Fájt a foguk erre
A szép áldott földre,
Békés csendre jött a szilaj harci zaj.

Mindig katona volt a magyar,
Szolga lenni nem tud, – nem akar, –
Ha kell, hull a vére,
Ha kell, meghal érte,
De a földet tartja a hős magyar kar.

Minden magyar ma is katona;
Feretegként vágat a lova,
 Villog ősi kardja,
 Semmi föl nem tartja:
Ellenség nem látta a hátát soha.

Óvta, védte mindig a hazát,
– Vészben, bajban érzi jól magát, –
 Várfal nem akadály,
 – Szép a hősi halál, –
Poklon is átgázol, amíg ellent lát.

Ez volt ősapáink otthona.
Vérrel öntözött a föld pora.
 Szentek mind a rögök,
 Azért e föld örök;
Amíg van egy fia, nem vész el soha.

Pedig lesz itt gyerek, unoka,
Több mint a magas ég csillaga.
 Tudjuk, hogy a gyerek,
 – Abból lesz a sereg, –
A szebb magyar jövő biztos záloga.

Az óra üt
1934. Kisbárcány

Tik-tak, – az inga leng,
Tik-tak, – az óra jár:
Magyar az őshazád a megváltásra vár!
Tik-tak, – a múlt múlik,
Tik-tak, – a perc szalad:
Éjjeli sötétre jön majd a virradat!
Bim-bam, – itt van a perc,
Bim-bam, – az óra üt:
Ébred az ős-Turán, jövőnk napja süt!
Vigyázz! – Ne várj! – Ne késs!
Vigyázz! – a pillanat,
Az idő kereke nem vár, tovaszalad!
Riadj! – Ha szól a kürt,
Riadj! – Ha hív hazád:
Ne késs és üzd tova az ellenség hadát!
Fogadd! – Szálljon a szó!
Fogadd! – Szíven a kéz.
„A gyáva elmarad, te csak előre nézz!”
Harcolj a földedért!
Szentek határaid, ne sajnálj érte vért!
Rohanj! – Zászlód lobog.
Rohanj a vészbe be!
Pizok és megvetett a gyáva élete.
Esküdj! – ha porba hullsz,
Esküd végső szava:
E földet nem adjuk másnak soha oda!

Süvít a sok golyó,
Meghalsz, ha eltalál:
Hazáért elesni a legszebb halál!
Hulljon piros véred,
Véreddel írd oda;
Rab-hazában élni magyar nem tud soha!
Legyen az életünk
Bármilyen mostoha,
De rabok nem leszünk soha!
Nem! – Nem! – Soha!

Havasok közt

Meddig tűritek?

1935. Kisbárány

Meddig tűritek magyar orvosok?
Meddig tűritek, hogy e sáskahad
Magyar magzatok végtelen sorát
Gyilkolja tisztos nevetek alatt?

Aeskuláp leple a porba rántva,
Csecsemő vére piroslik azon:
Az emberélet árucikk lett ma,
Kalmár vagyont gyűjt a magzatokon.

Nézzétek azt a piszkos vérszopót!
Nevetek hordja, habár jogtalan;
Rongycsomagba gyúrt magzaton hever,
Vérdíjon szerzett autón suhan.

Élet óvása volna hivatása
S ő életet olt ki nap-nap után?
Üzlet virul, szabott az ára,
Százakat gyilkol az évek során.

Tudása fejlett; műtétet végez;
Maga Lucifer ott a fősegéd:
Sötét leplében már vár a halál,
Biztos prédáért nyújtván csontkezét.

Eszköze kés, tű és mérge, ha kell,
Máglyahalálra jut, ki megmarad.
Bűnének fokát állapítani
Nem elegendők a magyar szavak.

Hol a törvénykönyv? – Hol van a bíró?
Hol van a hóhér? – ki pontot tegyen.
Hiányos talán a „Corpus-juris”?
Nincs paragrafus? – Úgy hát legyen!

Szelíd büntetés ennek a kötél,
A rabság is, mely hamar elmúló;
A múlt példát ad, úgy ítéljete!
Jöjjön a kerék! – Legjobb a karó.

Hajrá, Turul! **1936. Kisbárcány**

Hajrá, Turul! – Előre! – Szent a cél,
A test erős, a szív, a kar acél.
Munkára fel! – Ma tettek kellene!
A perc múlik: – pihenni nem lehet!
De nyugton ülni ki is tudna itt,
Pusztulni hagyva szent határait?

Míg csonka-föld az ősi szent haza,
Észak, kelet, dél és nyugat fia
Igában nyög, nyakában járom...
Hajrá, Turul! – vesszen Trianon!

Hajrá, Turul! – Legyőzhetetlenül.
Az őshatáron rablóhorda ül.
Csak koncra éhező sakálcspat:
– A dögre vár, élőtől elszalad.
Míg él e nép, újul az őserény:
Süt még a nap vérző hazánk egén.

Láncot sokáig tűrni nem lehet:
Eltűnnek még a gyászos fellegek.
Ez szent ige, nem dőre álom...
Hajrá, Turul! – Vesszen Trianon!

Hajrá, Turul! – Csak edz az akadály.
Az ősi bércezen mint a szikla állj!
Törjön bár ott bármilyen áradat,
Áttörni nem tud ily erős falat.
Ha talpra áll e föld minden fia,
Ha újra véd a kéklő Adria,

Ha majd a Kárpát bérce vesz körül
S megvédni azt mindenki tömörül,
Pokol sem vesz erőt e váron...
Hajrá, Turul! – Vesszen Trianon!

Hajrá, Turul! – Előre! – Meg ne állj!
Magadban bízz! – Mástól segílyt ne várj!
Tömör sorokban, együtt, mint a fűrt;
– Vezéred hív! – Zeng már a harci-kürt.
Előre hát! – Vár már az őshatár.
Irányt mutat az ősi szent madár.

Turul nyomán haladj s veled Hadúr
S e földön újra néped lesz az úr.
Ez hit, nem balga, dőre álom...
Hajrá, Turul! – Vesszen Trianon!

Lesz-e még?
1936. Kisbárkány

Rablóhad ül a határon
Körül a négy világtájon
Leszakítva Bácska, Bánát,
Kincses Erdély, Tátra, Fáttra,
Sír a székely rabigában
Harcos hősök unokája.

Könnyes a szem ott, azóta,
Elnémult a magyar nóta,
Gyászos falu, komor város
Felhő borult égboltjára;
Szentségtörő bocskor tapos
A nagy hősök sírhalmára.

Kihalt bércek, csendes berek,
Csüggedt, fáradt, rab emberek.
Csalitosban nincs madárdal,
Nem csattog a fülemile;
Csak a szél fúj a magasban,
Az sem marad, siet ide.

Havas hegység, komor szikla
Vágyva tekint ide vissza.
Nem csobog a tarka réten,
Hanem rohan a folyó, patak;
Keserű hab támad vizén,
Könnyen szállít, azért szalad.

A hegy, a völgy üres, néma,
Csak vad jár ott néha-néha.
Haragosan zúgó fenyves
Messze kémlel le a síkra;
Vérvirágot terem a föld,
Rab fiai könnyét issza.

Meddig sír még Észak, Kelet?
Vajon lesz-e ott kikelet?
Leng-e még a magyar zászló
Magasan a bércek ormán?
Terem-e még hála-virág
A hős ősök szabad sírján?

Magyar csillag **1937. Kisbárcány**

Betlehemi csillag
Gyúlt a magyar égen.
Erre várunk tűrve
Mi magyarok régen;

Ezt követve bátran
Törtetünk előre;
Megváltónkhoz vezet
Boldogabb jövőbe.

Horthy ez a csillag,
Sugara a honvéd;
Mindenhová elér,
Minden rögöt megvéd.

Ez a sugár felér
A bércek ormára,
Szenvedő testvérnek
Siet oltalmára.

Vezet ez a csillag,
Cél a Tátra, Fátá;
Halad is a honvéd,
Senki sem néz hátra.

Majd keletre mutat
A Maros partjára,
Honvéd kúszik fel a
Hargita ormára.

Fenyves-koszorúkon
Törik meg a fénye:
Be fog teljesülni
Szíveink reménye.

Kéklő Adriánknak
Tükre fényét issza;
Sugaránál szerzünk
Mi majd mindent vissza.

Betlehemi csillag
Van a magyar égen;
Vártuk, epekedtünk
Utána mi régen:

Most, hogy teljes fénnel
Arad a sugára,
Eljött a megváltás
A magyar hazára.

Kisbárcány a dombok aljában

Repülő-induló

1937. Kisbárkány

Turulmadár szállt előttünk végig Ázsián,
Írányt jelzett s mi követtük táncos paripán.
Sziklafokon rakott fészket a harcos turul;
Lent a völgyben ezer évig magyar volt az úr;
Ma a szárnyát próbálgatja a sok sasfiók,
Köröskörül légbekapnak egész légiók.

Dübörög a motor, harsog a csavar.
Turul hátán nyargal a harcos magyar.
Föl a kékbe, égbe tör a harcisas:
Köröskörül várja az ősi havas.
Hív az ősi Kárpát; mire várunk még?
Hogyha meg kell halni, közelebb az ég.

Turulmadár újra felszállt, új irányt mutat,
Követnünk kell, úgy, mint régen a jelzett utat.
Nincs tengerünk? – Hogyne volna!

– Ott a magas ég.

Ma szabadon repülhetünk. – Mire várunk még?
Acélszárnyon fel az égbe, szabad ott a tér;
A Tejúton már vár reánk az ősi vezér.

A repülő előtt nincsen akadály;
Várja bár a légben százezer halál,
Habár zúg az orkán, bömböl a vihar.
Téli fagyban, hóban fölszáll a magyar.
Int a Tátra, Fáttra, – Mire várunk még?
Hogyha meg kell halni, közelebb az ég.

Turulmadár köröz újra a Tisza felett.
Útját állni határokkal sehogy sem lehet.
Sziklafokon rakhat fészket csak a sasmadár,
Hová ellen fel nem juthat, amíg odajár.
Rongy verebek fészkelnek ma az ősi hegyen;
Nem tűrhetjük, hogy tanyájuk örökös legyen!

Elhangzott a parancs: – Indulásra fel!
Ágyúdörgés, srappel nem riaszthat el.
Beton, páncél, erőd, vagy a sziklavár
Porrá omlik akár a csonka-határ.
Sír a kincses Erdély. Mire várunk még?
Hogyha meg kell halni, közelebb az ég.

Turulmadár útra indul, cél az őshavas:
Légberöppen, köröz, suhan a sok harcisas.
Egy cél felé tör előre a sok gép-madár:
A sok síró székely-magyar nemhiába vár.
Fönt a légben a sas az úr és az is marad.
Cselekedjünk! Most sem érnek a zengő szavak.

Magyar repülőnek egy célja lehet:
Tűnjenek egünkről a vészfellegek.
Kárpát-koszorúja megváltásra vár,
Adriáig terjed a magyar határ.
Máshol húzott vonal sohasem elég...
Hogyha meg kell halni, közelebb az ég.

Eljött a perc

1938. Kisbárcány

Eljött a perc, itt az óra
Zeng már a kürt, riadóra.
Kél a hajnal, pirkad az ég...
A szenvedésből már elég!
Kelet jajgat, zokog észak...
Nem múlhat el az évszak,
Hogy a könnyük ne apadjon,
Magyar magyart rabnak hagyjon.

Mind talpra áll, fegyverre kap,
Mint áradat úgy nő a had.
Elől röpül a harci sas,
A gép az ősmadár nyomán...
Előre, föl a bérc fokán!
A cél a kéklő őshavas.

Hogyha felzeng a trombita,
Tudom, hogy itt nem lesz hiba,
Fegyver lesz itt, csónak, hajó,
Ásó, kapa, cséphadaró,
Egyenesre nyújtott kasza,
Az ősapa rozsdás kardja,
Élesre fent fényes fokos.
Bunkót visz, aki okos;

De talpra áll mind a magyar,
Egy szívvel és egyet akar.
Hadsorba áll, ha szól a kürt...
Nem lesz sehol sírás-rívás,
Annál inkább földindulás...
Minden ellent pokolra küld.

Egy életünk, egy halálunk,
Mint a szikla, úgy helytállunk,
Mert ez a föld drága nekünk...
Véges úgyis az életünk...
De sem hegyet, sem egy rögöt,
Mit hősi-vér megöntözött,
Mi senkinek át nem adunk,
Ha kell, inkább mind meghalunk.

Sorba tehát, aki magyar!
Erős a szív, acél a kar,
Csatára hív a harci dal...
Előre mind, aki csak él;
Hív a haza és szent a cél...
Ha elhullsz, földje eltakar.

Jön a fenyő

1938. Kisbárcány

Csengős szánkó csilingelve
Szalad a havon;
Fenyőfát hoz az Alföldre,
Száz is van azon.

Magyar földről magyar erdő
Küldi ide le:
Karácsonyfa lesz ezekből
Gyermek öröme.

Mint a homok, sok a gyermek;
Van-e annyi fa?
Hisz' azért száll napok óta
A sok hó ima.

Tátra, Fátra ide tekint,
Vágyva erre néz:
Nemsokára visszaszerzi
A magyar vitéz.

Még ott is szavaz 1938. Kisbárcány

Messze Keleten a Nyárád mentén
Meváltásra vár a sok elnyomott;
Egy öreg székely keresztfát ácsol,
Krisztust farag, – csak benne bízhat ott.

Havas, zimankós téli éjjelen
Hitvallók járnak a Kálváriát;
Kordont áttörve, ki-ki hogy tudja,
Szolgálja, védi a népe javát.

Az erdő mélyén, a kertek alatt
Egy cél felé tör a sok csapat.
Bokrok sűrűjén dörren a fegyver,
Piros vér festi a fehér havat.

Egy-kettő kidűl: – ők célhoz értek, –
Vértanúk útja ég felé vezet;
Ők ott szavaznak már az Úr előtt,
– Jobb kezekbe jut az ott, úgy lehet. –

Temető árkán éji sötétben
Fáklyák fényénél villan a szurony;
Jeltelen sírba vértanút hantol;
– Gyászoló nincs ott, fél a hatalom.

De körül ott lent a falvak során
Minden ablakban gyertya, mécs ragyog;
Minden kis házban székelyt temetnek:
– Egyek a gyászban a rab-magyarok.

Krisztusfaragó keresztfát ácsol,
Meváltónk arca bánatos azon.
Vésője nyomán betűsor támad,
Melyet alatta koszorúba fon.

Karácsony napján döbben a zsarnok,
Jeltelen síron emlékoszlop áll:
Alatta tábla, s azon felírás:
– „Ne csüggedj székely! Isten ránk talál!

Hitvallók voltak, ma már vértanúk;
Ez itt Siklódi, az amott Balogh;
Ők lent pihennek, de fent az égben
Szaporodtak a székely csillagok.”

Mindent vissza
1938. november 1. Kisbárkány

Tovább! – Tovább! – A Tátra, Fáttra vár,
Észak felé száll a turulmadár.
Vár a Krivánka, úgy hív a Szitnya,
Harsog a fenyves. – Előre szittyia!
Mindent vissza!

Ott a határod a Tátra felett,
Lengyel barátal foghatsz ott kezec.
Nem lehet határ a Vág, a Zsitva;
Míg rablánc csörög, előre szittyia!
Mindent vissza!

Ősi hazádon ne engedj sebet,
Mert a határod csakis az lehet,
Hol apád nyugszik jeltelen sírba:
Uzsok a határ. – Előre szittyia!
Mindent vissza!

Tovább! – Tovább! – Az idő szalad.
Tettek kellene, nem zengő szavak.
Vár a felvidék, vár Pozsony, Nyitra;
Nem szlovák föld az. – Előre szittyá!
Mindent vissza!

Míg magyar jajt hoz onnan át a szél,
Míg rutén, szlovák, csak bennünk remél,
Míg Bazin borát vad zsebrák issza,
Addig csak tovább, – előre szittyá!
Mindent vissza!

Körmök aranya, Máramaros sója,
Vár a Felvidék minden lakója.
Késmárk temploma, a kuruc-kripta
Téged vár vissza. – Előre szittyá! –
Mindent vissza!

Branyiszkó ormán zúg a rengeteg;
Úgy törj előre, mint a fergeteg!
Ha kell, az ős-föld vérünket issza.
Trombita harsog: – Előre szittyá! –
Mindent vissza!

Ne várj te másra, senki fiára;
Haladj őseid útjait járva
Csak önmagadban, s Istenben bízva
Hajrá a célig! – Előre szittyá!
Mindent vissza!

Székely karácsony

1938. Kisbárkány

Messze keleten a bércek között
Karácsony éjén zúg a téli szél:
Jajszó dagasztja, kint hoz onnan át;
Zord időkről borzalmat mesél.

A sok tűnő bérc fehér, hóba-vont,
Itt-ott megtöri fenyves zöld színe;
Sivár, kietlen mindenütt a táj; –
Talál-e utat a remény ide?

Alant a völgyben szétszórt házikók,
Helyenként falvak állnak sorfalat.
Gyertyafény csillan zsaluk rácsain,
Télbe olvadnak a fehér falak.

Minden kis házban karácsonyfa áll,
Díszét bevonja szelíd, enyhe fény;
Lánchordó rabok térdelik körül,
De szemük villog, – Él még a remény.

Zúg a Nemere, bömböl, sír, sivít,
Rázza a havas fenyő-koronát;
Bízik a székely, lát egy szebb jövőt;
Ért ez a föld már többször ily csodát.

Ember a völgyben, fenyő szirtfokán
Szenved, tűr, remél húsz év óta már:
Letörni lehet, de megtörni nem,
Karácsony éjén a megváltásra vár.

Üzen a föld

1938. Kisbárcány

Keleten jajgat, nyög az ős-föld;
Hargita alján rab a magyar,
Segesvár síkján vérzik a rög;
Szabad magyart ott rab-hant takar.

Szent László sírján izzad a kő,
Lerázni készül a nagy király;
Arad árkában kísért a múlt;
Vértanúinknak szelleme jár.

Piski hídjánál zúg a Maros,
Könnyektől árad az Olt vize,
Magyar jajt szállít, kerget tova
Háromszék síkján a Nemere.

Nagyenyed táján vörös az ég,
Vízakna népe újra kihál;
A Nyárad mentén puska ropog:
Pusztába vesz el sóhaj s a jaj.

Pokolgép robban a Cenk-tetőn,
Ős-Hunyad tornyán porlad a kő;
Gábor Áronnak nyugtot nem ad
Kökös hídjánál a temető.

Kincses Kolozsvár ma kincstelen,
Szobrot tör terén a vad kamasz. –
Zarándok sereg jajszava száll;
Somlyó oltárán gyűl a panasza.

Üzen az ős-föld, a szikla-vár,
Üzen a róna, a víz, a lég,
Üzen az élő, üzen a holt:
Székelyek földjén borús az ég.

Századokon át a bástya volt
Testvér! – A szavát hallod-e már?
Hadúr akarja, – vezet Csaba, –
A Hadak-útja hadakra vár.

A csizma

1939. Kisbárkány

Táltos lovon, mint a szélvész szállt tova...
Így mesélte téli este nagyapa.
Könnyű ám a mesehősnek táltoson
Átröpülni hegyen, völgyön, városon.
De nehéz ám Jancsiknak idele':
Nagy csizmában telik le az élete.

Még nagyapja szerezte ezt valaha,
Rajta maradt hét országnak a pora.
Ott volt régen negyvennyolcban Branyiszkón
Apja hordta azt a sziklás Doberdón.
Bátyja járt az elmúlt évben északon.
Be is vált az akármelyik évszakon.

Hasznos jószág: nyáron szellős, ha fagy van
Kapcatömés melegít majd a fagyban.
Ha locs-pocs van, használható jó csónak,
A mély vízben megfelel majd hajónak.
Száraz úton vígan kopog a sarka;
Minden évben újra van az vasalva.

Örökségül ő kapta meg azt végre;
Be is válik, nem látszik ki a térde;
Azon felül arasszal ér a szára,
Lötyög a láb, mint az óra ingája.
Alul sem szűk, tyúkszemét hát nem csinál,
Szára raktár, minden ott van Jancsinál.

Szél nem bántja, el sem dönti soha őt;
Nagyon vonzza magához az anyaföld.
Birkózásnál erősebbre nem talál;
„Keljfeljancsi” mintájára, talpra áll.
Egyetlenegy mozdulattal felrántja
Vagy messziről ugrik be a csizmába.

Ezekben jár iskolába naponta.
Ott a szára, tarisznyára nincs gondja.
Elfér abban könyv, ceruza, tolltartó,
Bugylibicska, füzet, tábla, vonalzó,
Madzag, kötél, üveggolyó, pitykegomb,
Hogy mi hol van? Arra nincsen soha gond.

Nagy vitéz ő, de, ha mégis bajban van,
Egy-kettőre eltűnik a csizmában.
Ruha, lakás, élelmiszer nem bántja.
Így él Jancsi, s örökéltű csizmája.
Biztos alap. – Ebből ugyan ki nem nő:
Unokája iskolába ebben jó.

Keleten kél a nap **1939. Kisbárcány**

Keleten pirkad a hajnal;
Mindig keleten kél a nap;
Bércet övező glória
Bíborszínt öltött ég alatt
Aranykoszorúként ragyog.
Sugara onnan messze száll:
Magyar szív tüze élteni,
Magyar szív régen erre vár.

Keleten Erdély bércei közt
Pirkad a hajnal, – fénye nő:
Eltiport népünk talpra áll,
Bilincset tör az őserő.
Szárnyra kél ott az ős-turul,
Nyomába törnek hős fiúk:
Eget övező égi-híd,
Felporzik még az ősi-út.

Csillag-milliók közt halad
Magasba fent az őszvér;
Nem hagyja népét el Csaba,
Megvédni mindig visszatér.
Alant a rabok ezrei.
– Húszévi hosszú éj után, –
– Széttörve mind a rabbilincs, –
Előre tör a nyomdokán.

Keleten pirkad a hajnal:
– Testvér! Keletre nézz tehát!
Onnan jön át a fény sugar,
A székely ébred odaát.
Lerázva szégyenláncokat
Előre tör az akarat:
Vére bíborra bércfokán,
Attól piroslik a patak.

Mert rab tovább ő nem lehet;
Ha ég, föld s minden rászakad,
Folyjon a vér, – úgy szent a rög! –
Hulljon bár mind az ifjú, agg!
Legyen a szent föld: temető,
Véres a földjén a virág:
Igát nem tűrhet a nyakán!
Ilyent nem tűr az új világ.

Nézz hát magyar Kelet felé!
A hajnal fénye süt reád.
Testvér a nép, ki téged hív,
S a földje ősi szent hazád.

Eljött a perc, ne várj tovább!
Vigyázz! – múltó a pillanat.
Ha most e percet elhagyod,
Örökre, végképp elszalad.

Kikelet... Kelet...
1940. Kisbárcány

Törik a páncél, szakad a jég,
Gátját széttépve rohan az ár,
Hólepel tűnik, derül az ég,
Zöld ruhát ölt fel már a határ.

Meleg sugarat áraszt a nap,
Fakadó rügyet hordoz az ág,
A zöld levél közt bimbó fakad,
Kitárja kelyhét a kis virág.

Télre tavasz jő, a kikelet;
Örök törvénné tette az Úr:
Ne csüggedj tehát, bízzál Kelet
Visszatér újra a régi úr.

Tűnik a ború, derül a szív,
Reményvirágot ragyog a szem.
A székelv ébred, segélyre hív:
Halld meg imáját jó Istenem.

Robban az érzés, ropog a lánc,
Törik a páncél, szakad a gát:
Hargita alján indul a tánc,
Szalad az ellen, amerre lát.

Kincses Erdély most visszatér;
Derült, napos lesz újra Kelet:
Habár ömöljön tengernyi vér,
De el kell jöjjön a kikelet.

Ma is, ha kell...

1939. Kisbárcány

Emlékszem. Rég volt. Még pici voltam,
Totyogó, mászó, parányi gyerek...
Gyermekszobámban véres csata dúlt,
Egymásnak rontott két ádáz sereg.
Harci-sarokban ólomkatonák,
Nyalka huszárok ólomlovakon;
Törtlábú, béna, sérült hadfiak
Orvosra vártak a kis asztalon.

Én vezér voltam. – Rohamra indult
Szavamra rögtön mind a két csapat.
Hajszoltam, üttem előre őket,
Amíg épségben csak egy is maradt.

Kicsi trombitám riadót zengett,
Harci-zajt jelzett a pergő dobom.
Diadalt ültem a tusa után,
Harcról álmodtam pici ágyamon.

Majd nagyobb lettem. – A tér változott.
Vonalzó, tábla lett a fegyverem.
Gyermektársaim lelkes csapatát
Harcra szerveztem lent a réteken.
Komoly volt az ügy: a kis falunkkal
A szomszéd falu majdnem összenőtt;
Közös a templom köztük a dombon,
Véres csatákat vívtunk az előtt.

Bevert koponyák, kékfoltos tagok,
Vérző orr, sebek, szétszakadt ruhák
Nem fájtak akkor, fontos csak az volt,
Ne adjuk át a templom várfalát.
Fáradtan dültünk a tusa után
Végig a sűrű, bársonyos gyepen.
Vágyam csak az volt, hogyha megnövök,
A csata akkor igazi legyen.

Vágyam teljesült, hogy ifjú lettem,
Vad vihar rázta meg a szép hazám;
Igaz fegyverrel igaz csatákban
Küzdhettem én is Kárpát bércfokán.
Lengyel mezőket jártam évekig,
Doberdó poklát végigéltem én;
Igaz orvosok tudásuk javát
Próbálták testem két nehéz sebén.

Mint gyógyult a test, jött a harci-láz,
Valami húzott vissza engemet:
Bár gyengült test, mégsem hagytam el
E földért küzdő vitéz sereget.
Győztünk, de mégsem ültünk diadalt;
Átkos széthúzás rontá a babért:
Hisz évekig nyögtük a balsors kezét,
De nem csüggedtünk sohasem azért.

Fejemet kezdi belepni a dér;
Múlnak az évek, vénül a gyerek.
Most is úgy érzem, akár valaha;
Nélkülem nem megy ma sem a sereg.
Hogyha megzendül ma a riadó,
Vérem nem enged, küzdelemre küld:
Akár őseim, katona vagyok;
Ma is elmegyek, hogyha hív a kürt.

Mit hozott a kis Jézuska? 1939. Kisbárkány

Mit hozott a kis Jézuska?
Meséljétek el hamar!
Most van időm meghallgatni,
Ma itt senki sem zavar.

Álljatok hát szépen körbe,
Csináljunk egy karikát!
Vica, Panka, Pista, Miska,
Hallgassuk meg Palikát!

Karácsonyfát hozott nekem
Mennyezetig ért az ág.
Sok játékot, ágyút, kocsit,
Szép felnyergelt paripát.

Fent a fácskán roskadásig
Volt terhelve minden gally;
Villanyfényben tündöklött
A földre hulló angyalhaj.

A mi kis fánk asztalon állt,
Nem volt magas teteje:
Minden jóval meg volt rakva,
Nem látszott a levele.

Ágak alatt jól elrejtve
Kis bölcsőben nagy baba.
Babaszoba, bababútor,
Szekrény, tükör, asztalka.

Kicsi házban nagy fa nem fér,
Parányi volt a mi fánk,
De volt minden ennivaló:
Kolbász, hurka s egy tál fánk.

Ajándékul ruhát kaptam,
Csizmát is, meg kalapot;
Nem feledem egyhamar el
Azt a boldog, szép napot.

Virágcserep közepébe
Fenyőgallyat szúrt anyám;
Ajándékul megvarrta az
Alakított új ruhám.

Régi selyem pántlikából
Babámnak is telt ruha;
Mégis csupa boldogsággal
Volt tele a kis szoba.

Nekünk nem volt karácsonyfánk,
Katona most az apám:
A szép Erdélyt visszavenni
Szólította a hazám.

Maros partján, tábortűznél
Írt egy hosszú levelet...
Legédesebb ajándékot
Nekünk hozott, úgy lehet.

Pilóta-induló

1939. Kisbárcány

Sáros földet tapos;
Porban fetreng a baka:
Csoda-e, ha csukva
Marad a lány ablaka?
Egyre-másra nyílnak az ablakok,
Hogyha a magasba felsuhanok.
Köröz a kis gépem a kék égen...
Pilóta vagyok.

Elhangzott a parancs, indul a motor,
Mind a két légszár a légbe kotor,
Megremeg a kis gép, szalad a gyepen,
Csakhamar felül van a fellegeken.
Odafenn a légben nincsen akadály,
Szabadon csaponghat akár a madár.

Ma már minden derék,
Ügyes ember pilóta;
Égre tekint a lány,
Mindvalahány azóta.
Csak úgy sütnek lentről a csillagok;
A sok tüzes szempár felém ragyog.
Ahol végigsuhan a madaram,
Minden leány odarohan...
Pilóta vagyok.

Rajban gyülekezünk mint a vadludak;
A vezér-gép elöl mutat jó utat.
Ék alakban törünk tűzön-vészen át.
Odalent a térkép jelezhet határt;
Mi itt nem ismerünk semmi akadályt.

Egérlyukba bújik
Háborúban a baka;
Vakondtúrás, nem más,
Odalent már a csata.
Hogyha ágyú dörög, puska ropog,
– Szétlöhetik akár a csillagot, –
De én nem remegek, nem rettegek,
Oltalmaznak a fellegek;
Pilóta vagyok.

Minek a fedezék, mit ér ma a vár?
Mikor a pilóta fellegek közt jár.
Ha beton erődre egy-két bomba hull,
Legerősebb vár is rögtön porbahull.
Bukórepüléssel éri el a célt,
Romhalmazzá teszi a kemény acélt.

Hogyha ágyúgolyó
Vagy a bomba eltalál,
Lehet-e szebb annál
Mint a pilóta halál?
Isten trónusához közel vagyok,
Rögtön odavisznek az angyalok,
Odalent minden kislány engem gyászol,
Ha válni kell babájától...
Pilóta vagyok.

Föl tehát a légbre derék repülők!
Mi vívhatjuk csak ki a boldog jövőt.
Tűzzük ki a zászlót az ősi hegyen;
Ezeréves földünk örökös legyen.
Kéklő Adriától Kárpát bércén át
Rajzoljuk kerekre a magyar határt!

Arad miénk marad **1941. Marosvásárhely**

Arad árkában szellemek járnak,
Nem tud pihenni a hősi-halott;
Hősök hazája igába törve,
Szabad fiai szomorú rabok.

Vértanúk szobra a porba döntve,
Kánkánt jár helyén a sok vad-kamasz,
Ősfalak alatt láncot hord a nép,
Imája sóhaj, a hangja panasz.

Itt-ott pereg már a hervadt levél,
Október szele rázza az avart;
Szilárdan állnak az ősi kövek;
A múlt biztatja a csüggedt magyart.

Látja a képet, mint a férfisor
Puskacsövekkel néz farkasszemet;
Ködlík távolabb bitófák sora,
Glória fénylik mindenik felett.

Alkonyi órán, ha égre tekint,
Biztatja a menny fénylő tábora:
Valaha régen tizenhárom új
Ragyogó csillag került fel oda.

Tündöklő, fényes magyar-csillagok,
Reánk, mihozzánk sugárzik a fény;
Míg e csillagsor odafent ragyog,
Addig nem tűnhet tova a remény.

A rab rögök közt úgy zúg a Maros,
Piszkos tajtékot túr habzó vize;
Magyar bánatot sodor a hullám,
Magyar könnyektől sós annak íze.

De mint eléri az ős várfalat,
Rohanó vize lassan elsimul,
Szelíden suhan el Szeged felé,
Mikor a csillag odafent kigyúl.

Sima tükrével visszatükrözi,
Hősök csillaga mélyében ragyog.
A múlt kötelez: – feltámad a hely,
Voltak és lesznek mindig itt nagyok.

Vértanúk sírja bizonyosság arra,
Nem lesz sokáig rabságban, Arad
Glóriás hősök virágos sírja
Mindig, örökre, a miénk marad.

Jó tanács

1941. Marosvásárhely

Bőszült haraggal zúg a csőcselék,
Dél-Erdély táján habzik a száj:
A rablott holmi gazdájához tért,
A zsíros-koncot otthagyni fáj.

Hiszik, hogy ezen a lárma segít,
Lesik a balgák az új csodát,
– Hogy mint Jerikót – ledönti a hang
S békén törünk majd egy új rabigát.

Nem úgy, öcskösök, kettőn áll a bál!
Igaz, hallgatni sokáig tudtunk,
Üres szócséplés nem a kenyerünk:
Hallgat az erő, van erős karunk.

Ti csak zúgjatok: – ma még tán lehet, –
Felhallszik ide a folyó völgyeken,
De, hogyha egyszer komolyra kerül,
Hamar túl lesztek a nagy hegyeken.

Pünkösdi-király akárki lehet,
Nem kell más hozzá, csak egy kis pofa,
De söpredékből oly' igazi úr
Valódi király nem lehet soha.

A bocskor sárba, erdőbe való,
Parketten könnyen megcsúszik a láb.
– Fáradtak vagytok? – Úgy pihenjete!
De aztán „uzsgyi!” – szaladni tovább!

Szép a türelem, – valódi erény, –
Ne gondoljátok, hogy örökre tart!
Jó lesz iszkolni, ameddig lehet,
Kár lesz bevárni a nagy zivatart!

Balga reménység, hogy egy tenyéryit is
Ősi jussunkból prédául hagyunk.
Zúgni? – Azt lehet, de nem tanácsos
Várni, míg nekünk megjő a szavunk.

Legszebb kitüntetés 1941. Marosvásárhely

Katona volt bátyám
Tizenötben télen,
Ékesíté mellét
Ezüst-aranyérem.

A hazáját védte,
Érte hullt a vére;
Sohasem tért vissza
A szülőföldjére.

Ellenséges golyó
A szívét találta:
Idehaza édesanyám
Mindhiába várta.

A sírja valahol
Ott van a határon;
Keressük azóta
Majdnem minden nyáron.

Egy pici zöld halom
Ki ismerne arra?
Talán sohasem volt
Azon kereszt, fejfa?

Csak emléke maradt?
A szívünkbe vésve:
Nap-nap után ma is
Imát mondunk érte.

A sírja is legszebb;
Az Isten gondozza, –
Szent hősi halál.
Legszebb kitüntetés
Az igazi magyarra.

Első világháború idején

**Neved fennmarad
(Hősi emlékmű avatására)
1941. Páva, Háromszék megye**

Páva! Tekints az égre!
Ünnepre virradt ma a nap.
Lakóca ormán glória fénylik,
A nép ünnepel a bércek alatt.

Örök a kőszál, örök a föld;
Isten alkotta itt a szirteket.
Örök a bástya, örök a védfal;
Át nem hághatják, csak a fellegek.

Amíg áll a szirt, míg ép a szikla,
Míg él a nép a bérc alatt,
Érhet száz veszély, dúló fergeteg;
Páva! A neved fennmarad.

Kemény sziklából van vésve e kő,
Emlékül hordta össze ezt a nép.
Örömkönny önt, árasztja el
A rátekintő emberek szemét.

A hősök neve a kőbe vésve
Ragyog, tündöklük századokon át.
Az özvegy nem sír, az árva örül,
Imát rebegnek apró unokák.

A hősök neve sohasem vesz el,
Szebben sugárzik, mint az égi nap:
Míg lesznek ilyen tündöklő nevek,
Páva! – a neved fennmarad.

Nem sírni jöttünk. – Örömmünnepe ez.
Könnyet ne ejtsen senki se ma itt.
Büszkén dobbanjon mindenki szíve:
Szent hely ünnepli a hős fiait.

Vérük hullatták erre a földre,
Az ősi szent rög itta, nyelte el,
Örökül kapták, megvédték nekünk:
E helyért ma az unoka felel.

Ma is lesz védő, hogyha hív a kürt,
Helytáll az őrség a bércek alatt;
Míg él egy lélek, lesznek harcosok,
Páva! – a neved fennmarad.

Tekints e rúdra, a magasba tör,
Teremtőnk felé, az égre mutat:
Csak onnan várhatsz oltalmat, segílyt;
Magad találd meg a helyes utat.

Van, mi vezessen. – Nézd e lobogót!
Századokon át, jelzett jó csapást.
Mikor követtük, boldogult a nép;
Ha cserbenhagytuk, nyögtük a csapást.

Örök a zászló, örök az emlék,
Belőlük áldás, szebb élet fakad,
Kövesd a példát! – Kövesd a zászlót!
Páva! – a neved mindig, örökre fennmarad!

Temetőben jártam

1941. Marosvásárhely

Temetőben jártam
Az anyámmal nemrég,
Fölkelté figyelmem
Az a sok síremlék;

Hatalmas kőkereszt,
Fényes márványlapok,
Szobor is gyakori,
Könnyező alakok.

– Óh, mondd, anyácskám!
Melyik itt a legszebb,
De ő nem szólt semmit,
Csak tovább vezetett.

Majd megállt egy sírnál,
Csak zöld gyeptakarta,
Kopott fejfa jelzé,
Rámutatott arra:

– Olvasd a felírást! –
S én betűzni kezdtem:
„Kiss Péter közvitéz,
Mehalt tizenötben.

Ifjú szíve vére
A hazáért omlott,
Mikor a ránc-törő
Ellenségre rontott.”

– Ilyen fejfát kaptak,
Kik a hazát védték:
Ezért kisleányom
A korhadttakereszt
A legszebb síremlék.

A költő és felesége nyughelye a Farkasréti temetőben

Zúg a Maros **1941. Marosvásárhely**

Nyáridő alatt zúg a Maros,
Zavaros lesz a tiszta vize:
Szabad föld szülte, – Csíkban ered, –
Békés táj között ér le ide.

De itt megtöri az új határ,
Véres csík szabja az ősrögöt.
Bíborban bukik nap-nap után
A nap nyugovóra Enyed mögött.

Zúgva tajtézkzik, habja vörös;
Véreink vére festi meg azt.
Örvénylő sodra fodrokat hány,
Nehogy tükrözni kelljen a gázt.

A Kenyérmezőn lassan halad,
Medre megtelik, gyűl a vize:
Könnypatak árad két oldalán,
Keserű, sós lesz attól íze.

Piski hídjánál haragja nő;
Törni, zúzni kész az áradat:
A múlt kísért itt, a hősi harc
Emléke örökre megmarad.

Korhadtt fakereszt tekint le rá,
Magyar hős sírja int csak búcsút;
Vén, kopott fejfák sora között
Harcok mezején vezet az út.

Aradnál végre a síkra ér,
Borongva húz el Arad alatt.
Távolról int a jegenyesor,
Várják a fehér magyar falak.

Szelíden, lassan hömpölyög itt,
Ismerős, kedves erre a táj:
Boldog mindenki, ha hazaér,
A seb begyógyul, semmi se fáj.

Testvér várja Szeged fölött,
Boldog örömmel öleli át;
Tiszába siet fáradt vize:
Elérte újra az otthonát.

Békés nyugalom a sorsa már,
Nem bántja az sem, hogy itt a vég;
Fájdalmas útja feledve van:
– Édes hazáját meglátta még.

Leányomnak
1942. Marosvásárhely

Ne nézd a jelent!
Értéket csak a múlt jelent!

Csak talmi, ócska a ma, –
Szemét, piszok a ma, – semmi más.
Hamis vonal, lárva a kép;
Nem tudja senki, mi a szép.
Nyeszlett vonal az ideál:
– Gyönyört csak a kéjben talál. –
Ami szent volt, – azon nevet; –
Istent sem ismer, – úgy lehet.
Pokolra érett már a ma:
Ne kövesd őket soha!

Az ősanyád a példakép;
Az mindig tudta, mi a szép.
A kéklő ég, nyíló virág
Adta az élet illatát.
A nő virág a tarka réteken:
Nem változtatott a természetén;
Üde varázsát attól nyeré...
Tiszta lélekkel állt Isten elé.
Körülzsibongták őt a gyerekek:
Neki nem volt sok abból egy sereg.

Értéket csak az ilyen múlt jelent;
Ezért figyeld azt! – Ne nézd a jelent!

Marosvásárhely. Ebben az épületben tanultak az író gyermekei.
(A földszinten Kereskedelmi középiskola, az emeleten
tanítóképző működött.)

Székely jövő

1942. Marosvásárhely

Gyermekek, – pici, nagy, fiú és leány –
Körülzsonganak; – száz is van talán. –
Rám tekint vágyva mindenik szeme;
Sok a távolból most szalad ide.

Mert, ami most jön, fontos nagy eset:
Csodavilágba száll a képzelet;
Tündérek, manók járnak szerteszét...
Vagy tán' hallanak egy csodás regét?
Tanító bácsi mindent tud talán;
Meg van győződve arról valahány.

Sebesen vernek a pici szívek:
Régi hősookról mesél, – úgy lehet?

És száll a szó. – Előttünk Ázsia.
Feléled annak hős fia,
Motun; – nyomában zúg a fergeteg;
Kínát ostromló hősi kun-sereg.
Világcsodája, rettentő falak
Előttünk mind a porba omlanak...
Szájtátva ámul a gyermeksereg;
Arcuk kipirul, a szemük kerek.
Csitki nyugatra viszi nagy hadát?
Előtör síkon, hegyen, völgyön át.
Előtte piszkos, szennyes tengerár,
Felkavart népek futó roncsa jár.
Mint a hangyaboly, olyan lesz Nyugat;
De az erősnek nyit szabad utat...
Vége van? – Nincsen? – Mind oly tétovák;
De szemük beszél: Csak tovább! Tovább!
Balambér előtt tiszta már a tér:
Hatalmas hazát alkot a vezér,
Róma kéjelgő, petyhüdt csapat
Széthull, mint lecsap „Isten ostora”.
Honát leírni gyengék a szavak;
Attila földjén nem pihen a nap.
És aztán, hogy volt? – kérdez egy parány.
Szavamat lesi újra valahány.
Turáni átok töri le a hunt;
Fénylő csillaga örökre lehunyt.
Szittyaországba megtért Dengizik,
Csaba a havas bérceken bízik,
Népét védeni, – ha éri veszély, –
Égi bérceken mindig visszatér...
Csillag utakon ő járt itt talán? –
Erősen hiszi fiú és leány.

Dengizik vére, Árpád, visszatért:
Alkotott hazát, ontott érte vért.
Ezredéven át megvédte máig;
Világ csodálta a hős fiait.
Századokon át: gyérült és apadt;
Él az unoka: – e föld fennmarad...
Gyermekek, – pici, nagy, fiú és leány,
Körülzsonganak, – száz is van talán. –
Boldogan csillog mindenik szeme:
Érzik és tudják, hogy ez nem mese.
Ősök szelleme soraikba jó;
Ők az unokák: – gyermek a jövő. –
Erő s akarat, – ma is az a vér, –
Segít, hogyha kell, az égi vezér.
De egy bizonyos, – amíg van gyerek,
Nem kell segítsen a szellemsereg.
A ma, – silány bár, – felfelé törő:
Biztosítva lesz a székely jövő.

Békás-szoros

Édesapám szabályos klasszikus formában írta verseit. Azonban már abban az időben is sokan költöttek ún. „modern” verseket szabad formában. Ezek kigúnyolására ő is írt néhány szatírárt. Ezekből mutatok be néhányat.

Jeligés versek, szatírák:

Címe: MA OLVASTAM

Jelige: „Se füle, se farka”

Címe: MODERN LÍRA

Jelige: „Se füle, se farka”

Címe: GYORS MUNKA

Jelige: „Modern líra”

Ma olvastam

Jelige: „Se füle, se farka”

Írta: Szat Ira, a 40-es, 50-es években

Modern költeményt hozott a lapom,
– eltátom a szám, csodálkozom. –
 Az egész egy oszlop
 Hosszabb, rövidebb sorok,
– eláll a lélegzet, szorul a torok. –
Keresem, nem lelem; Hol a gondolat? –
 Céltalan munka, csak szavak, szavak.
Végtelen mondat. – Írásjelt keresek, –
 De azt nem lelek.

Mondat? – Minek volna sok? –
Az csak csökevény, – elkoptak azok;
 elég ez az egy, –
 minden egyremegy.
„Higanyezüstös strandfövény
zsarnok lecsúszott kemény diktátorok
 tolatnak nagyhasú asszonyok
 perverz büntetőtáborok
 margaréta lenvászón leány
 néhány csillagbuzogány
 Hieromnizmus humusz
órtoronyban főtt dinnye hogy jött az ide
 rafiakosárban perverz gyerekek
 hajszodrony csillogó szemek
 kátránycsillagból teniszpálya
 aszfaltillat azt bejárja
 raffiakosár
 sörhabszakáll
 az üst higanyezüst s a füst
 a gyermek röhög
szigetvilági köd mindent beföd
 üvegszekrényben monszun
 Bosch fantáziák
 szélvész vihar áriák
 Lepréselt leány órtorony
 szögesdrót világegyetem
 büntetőtábor hegyen legyen
hánytok kiáltványok sorványok lányok
magántáborok kopjafa fölött kukorica

Mindez a sok csoda
Írásjel nélkül összeírva költemény,
de éltet a remény,
hogy ezt más sem értette meg;
a kritikus is megremeg,
hogy ezt hogyan fejtse meg?
De a lényeg az, hogy ő – a költő!
oszlopba írta, sírta, bírta,
a gondolat, az eszme világrengető, – az ő
kobakjában születhetett;
de nem maradhatott abba,
kinyomtatták a napilapba.

Modern líra

Jelige? „Se füle, se farka”
(*Szatíra*) Megszületett a 40-es, 50-es években

Pokoli sötétben oltári fény
sziklák tetején homoksvatag
Gorkij bohózat
Puskin krimi
de ami
hőléggel hűtött barlang odu
ma az odu
Dobsina mélyén olvadó acél a cél
a cél
azért lohadt a mart
csodát akart
torkomba mart
míg végül Verne összevarrt
gravitáció Kant
itt alant

tűzijáték Néró
csak zéró
fagyasztott lézer
te csak nézel
lángoló jéghegyek
legyek
Berriozt Bachot utánzó
Mázoló
Jack London dalát üvöltő
Farkasok
Azok okosok
sasok nevelte verebek
vérebek
ugatta északsarki fény
napszél okádta rémítmény
ha úgy hiszek
hogyan az érzélem
velem
hitelt adsz nekem
kohókba fagyott jég
de még
mindez nem elég
a Vezuv Etna
tövig befagyva
üvöltenének ügyfelek
mert drámát írt Benedek Elek
kabarét Jókai
aki
azt hitte hogy az modern líra
így sorokat írta
pedig csak múltból fakadt csökevény
kelevény

kispolgárt festő regény
orvosi véný
Andersen mást se írt csak eposzt
de rosszt
hagyja csak
hacsak
Mikszáth nem csókol Tóth Marit
akit
kijátszva a Noszty fiút
– gondolta jobb ha neki jut
stoppolta hát
nahát
neki is kellett múzsa
nem csoda
de tovatúnt minden haja
keblet feszítő remény
a kemény
gennyet fakasztó csökevény
tunyaság
kis ág
gravitáció
de jó
olvasztó tomboló
dermesztő a hó
a nő
az agy
a fagy
kapcsoló kaparó elem
gátat szakasztó erő
a nő
mindez megesett velem
ez a szerelem.

Gyors munka

Jelige: „Modern líra”

Írta: Szat Ira, a 40-es, 50-es években

SZIA! – Jancsi vagyok!

Te vagy CSAJ-om...

Bukok rád, döglök érted,

– ha okos vagy, ezt megérted:

ölelni akar a karom. –

Ott fenn készen vár az ágy...

Ne tagadd!

Téged is húz a vágy! –

A lift bedöglött,

– csak négy emelet;

nincsen öreglány,

csörögni lehet.

Feljutni oda egyszerű:

gyalog, –

– téged is megillet ma már

az a jog.

Nem kell a mini, sem pedig bugyi,

kettesben mese a meztelen buli.

Oltári, állati ösztön,

tombolás,

Cuki a divat, nem kell

Gombolás.

Hogy ez erőszak?

Tűröd, nagy öröm:

úgysem védőszer ma már

a köröm.

Nem szokás
Fő a kapcsolt,
nem püsszögsz,
nyögdecsepsz az alatt...
Papás-mamásdit játszassz
te velem
CSAO... Kicsikém!...
ez a szerelem!

A Finta család ősi címere

Tartalomjegyzék

Előszó	4
Megjegyzés.....	5
Finta István költő életútja	6
A Cenk.....	15
Csempészfogás	16
Házam... Hazám... ..	19
Levél Erdélybe	21
Peti Jézuska lesz	22
Székely vagyok.....	23
Hadak útja	25
Az anya neve	30
Kárpátoktól le az Adriáig	31
Korhadt fakeresztek.....	33
Meghalni visszatér.....	35
Történelem	37
Fohász.....	39
Honvéd	41
Levél az égbe.....	42
Libapásztor induló.....	43
Diószüret	44
Feltámadunk	45
Fülemile.....	47
Igazságot Magyarországnak	48
Önbizalom	50
Föl, föl barátim!.....	51
Alkoss! – Teremts!	52
A vád	54
Fecskefészek.....	56
Por a Hadak-útján	57
Meseóra	61
Katonák vagyunk.....	63

Az óra üt	65
Meddig tűritek?	67
Hajrá, Turul!	68
Lesz-e még?	70
Magyar csillag	72
Repülő-induló	74
Eljött a perc	76
Jön a fenyő	77
Még ott is szavaz	78
Mindent vissza	80
Székely karácsony	82
Üzen a föld	83
A csizma	84
Keleten kél a nap	86
Kikelet... Kelet...	88
Ma is, ha kell...	89
Mit hozott a kis Jézuska?	92
Pilóta-induló	94
Arad miénk marad	96
Jó tanács	98
Legszebb kitüntetés	99
Neved fennmarad	101
Temetőben jártam	103
Zúg a Maros	105
Leányomnak	108
Székely jövő	109
Jeligés versek, szatírák:	112
Ma olvastam	112
Modern líra	114
Gyors munka	118